Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 297 (13.559).
30 ДЕКАБРЬ 1966 йил
ЖУМА
Баҳоси 2 тийин.

УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

КИШИЛАРГА ҒАМХЎР, МЕҲРИБОН БЎЛАЙЛИК

Ҳар куни партия, совет органларига, турли ташкилот ва муассасаларга, газета ва журнал редакцияларига меҳнаткашлардан минг-минглаб хат ва хабарлар келиб туради. Хатларнинг баъзиларида муваффақиятлардан қувонч сезилиб турса, бошқаларида ишдаги камчиликлардан, бирор ходимнинг ўз бурчини уддалайолмаётганидан ташвишланиш, фойдаланилмаётган резерв ва имкониятларни тезроқ ишга солиш иштиёқи акс этади.

Шу боисдан ҳам улуғ доҳиймиз В. И. Ленин меҳнаткашлар хати заминида партиявий фаолиятнинг муҳим бир соҳасини кўрган эди. КПСС XXIII съезди партия раҳбарлигининг ленинча принципларини янада ривожлантириб, омма билан алоқани янада кучайтириш, халқ оммасининг булоқдек қайнаётган ташаббусини мавж урдириш, давлатимиз асоси бўлган совет демократиясини тағин ҳам такомиллаштириш зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Бизда ўзига топширилган иш соҳаси фаолиятини яхши уюштирган, меҳнаткашларнинг ҳамма таклиф ва истакларини вақтида ҳисобга олиб, улар юзасидан тегишли чора-тадбирлар кўраётган ташкилот ва муассасалар жуда кўпчиликни ташкил қилади. Бу ўринда Тошкент шаҳар партия, совет ташкилотларининг фаолияти характерлидир. Баҳор фаслида шаҳарда юз берган табиий офат оқибатида минглаб оилалар бошпанасиз қолди, кўплаб жамоат бинолари, маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ишдан чиқди. Мана шундай ташвишли кунларда ҳар бир меҳнаткашнинг қайғусига шерик бўлиш, зилзиладан озор чеккан кишиларга далда бериш, уларнинг кўнглини яхши сўз ва амалий иш билан кўтариш ҳар қачонгидан ҳам зарур бўлиб қолди. Шаҳар партия ташкилотлари вазиятни тўғри ҳисобга олиб, худди шундай йўл тутдилар, ҳамиша омма орасида бўлдилар.

Мардлик шаҳри аҳолиси бошига тушган кулфатдан бутун мамлакат ташвишланди. Бепоён мамлакатимизнинг ҳамма бурчакларидан шошилинч ёрдам келиб турди. Партия, совет ташкилотлари омманинг куч-ғайратини табиий офат оқибатларини тезроқ тугатишга сафарбар эта олдилар. Шунинг натижасида ва барча совет кишиларининг кўмагида жасорат шаҳри қаддини тиклаб оляпти.

Шу билан бирга партия ва халқ юксак ишонч билдириб, топшириб қўйган вазифага масъулиятсизлик билан қараб, ариза ва шикоятлар билан келувчиларнинг ишини битиришда бамайлихотирликка йўл қўяётган масъул ходимлар ҳам борки, уларнинг «иш услуби» умумий ишимизга фақат зарар келтиради, холос.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ИШИМИЗ ТОБОРА РИВОЖ ТОПСИН УЧУН АППАРАТНИНГ ҲАММА БУҒИНЛАРИ ИШИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИБ ТУРИШ, ҲАР ҚАНДАЙ РАСМИЯТЧИЛИК, БЮРОКРАТИЗМГА ҚАРШИ ҚАТТИҚ, РАҲМСИЗ КУРАШ ОЛИБ БОРИШ, БУ КУРАШГА ОММАНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ, ТАНҚИД ВА ЎЗ-ЎЗИНИ ТАНҚИДДАН КЕНГ ФОЙДАЛАНИШ КЕРАК, ДЕБ ТАЪКИДЛАР ЭДИ.

Афсуски, баъзи ташкилот ва муассасаларнинг раҳбарлари орасида улуғ доҳиймизнинг бу васиятларига тегишинча амал қилмаётган ходимлар ҳам учраб туради. Тошкент область матлубот жамиятидаги баъзи раҳбар ходимлар бунга мисол бўла олади. Оққўрғон районидаги «Ленинград» колхозининг аъзолари матлубот жамияти раиси ўртоқ Аҳад Расуловга хат билан мурожаат қилиб, шу хўжалик территориясидаги озиқ-овқат магазини ходимлари молларга ортиқча нарх қўйиб сотаётганини маълум қилишган. Шикоят оқибатсиз қолдирилгандан сўнг колхозчилар такрор хат ёзишган. Орадан икки ойдан кўпроқ вақт ўтгандан кейингина текширилган.

Худди шундай сансалорлик Тошкент шаҳар телефон станцияси (бошлиғи ўртоқ Ҳ. Ғуломов) фаолиятида ҳам юз бермоқда. Бу ерда меҳнаткашлардан келган хатлар ойлаб ҳал этилмайди.

Маълумки, жуда кўп меҳнаткашлар ишини яхшилашга доир таклиф ва мулоҳазаларини билдириш ёки ўзларининг бирор мушкул ишини ҳал этиш учун муайян ташкилот, муассаса ва корхона раҳбари қабулхонасига келишади. Ана шундай пайтларда уларнинг таклиф ва мулоҳазалари, талаб ва эҳтиёжларини чуқур мулоҳаза қилиб кўриш, зарур бўлган ҳолда тегишли ёрдам, маслаҳат бериш, мабодо мулоҳазаси, талаби ноўрин бўлса,, буни унга ётиғи билан тушунтириш даркор.

Бу ўринда В. И. Лениннинг меҳнаткашларни қабул қилишга нақадар катта эътибор берганлигини эсга олсак фойдадан ҳоли бўлмасди. В. А. Карпинскийнинг хотирасида айтилишича, **СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ БОШЛИҒИ БЎЛГАН ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ИШЧИ ВА ДЕҲҚОНЛАР БИЛАН БАЖОНИДИЛ СУҲБАТЛАШАРДИ. ИШЧИ ВА ДЕҲҚОННИНГ ФИКРИНИ, ҚАЙФИЯТИНИ БИЛИШ УНИНГ УЧУН ПАРТИЯ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ВА ХАЛҚ КОМИССАРЛАРИ СОВЕТИНИНГ АЪЗОЛАРИ ФИКРИНИ БИЛИШ БИЛАН БАРАВАР АҲАМИЯТГА ЭГА ЭДИ... У ИШЧИЛАРГА ЎЗ ЭЗГУ НИЯТЛАРИНИ АЙТИБ БЕРАР, УЛАРНИНГ ФИКРЛАРИНИ ҒОЯТ ҚИММАТЛИ ФИКРЛАР ДЕБ БИЛАРДИ.**

Кўпчилик муассасаларда, министрлик ва ташкилотларда меҳнаткашларни қабул қилишга худди шундай катта аҳамият бериб, бу ишни сиёсий ва ижтимоий фаолиятнинг энг муҳим соҳаси, омма кайфиятини билишнинг компаси деб билишади. Шу билан бирга жойларда меҳнаткашларни қабул қилишдек масъул ишга етарли эътибор берилмаётганлигини ҳам тан олиш керак. Айниқса район ижроия комитетлари қабулхоналари олдида кўплаб кишиларнинг навбат кутиб туриш ҳоллари учраб туради. Шундай ҳоллар ҳам учрайдики, қабул кунларида масъул ходимлар келмай қолади. Бундай ҳолларда меҳнаткашларни қабул қилиш иккинчи даражали кишиларга топшириб қўйилади, улар эса келувчиларнинг ишини битиришга ожизлик қилишади.

Меҳнаткашларни қабул қилувчи корхона ва муассаса раҳбарлари ўзига келган ҳар бир кишининг ишини битиришга интилишлари лозим. Тўғри, баъзан шикоятлар ҳаққоний бўлавермайди. Баъзан эса уларни бажаришнинг иложи йўқ. Шундай пайтларда раҳбар ходим шикоят билан келувчига унинг талабини нима сабабдан бажариб бўлмаслигини ётиғи билан тушунтириши керак. Қабулхонада енгилтаклик билан ваъда бериб, кишиларни лақиллатишга, сансалорликка йўл қўймаслик зарур.

Партиямиз омма билан алоқада бўлиш, ҳамиша омманинг фикр-мулоҳазалари, талаб ва эҳтиёжларига қулоқ солиш лозим, деб таълим беради. Зероки тузумимиз, бу тузумни яратган ва илҳомчиси бўлган партиямизнинг ўзи халқчил, халқнинг иродасини ифода этади. Меҳнаткашларнинг хатларига ҳамда уларнинг шикоят ва аризаларига ниҳоятда сезгир муносабатда бўлинаётганлигининг боиси ҳам мана шунда. Барча партия, совет ва бошқа жамоат ташкилотлари ўз ишларини ана шу талаблар асосида қуришлари керак.

РЕПОРТАЖ — ҚИЗИЛҚУМ ҚЎЙИНИДА

Яхши кишилар билан учрашсанг, уларнинг ташвишига ҳам, қувончига ҳам баббаравар шерик бўлсанг хотирангда бир умр из қоларкан. Биз Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Умрзоқ Аймеков билан йилда камида бир-икки марта учрашиб турамиз. Ундан кўп нарсаларни билиб оламиз.

Бу гал ҳам йўлимиз тушиб Қизилқум барханларида қўй боқаётган кишилар орасида бўлдик. Чорва қишлови қандай боряпти? Ана шу савол қоракўлчилар билан бир қаторда бизни ҳам қизиқтирарди.

Қизилқум барханлари бамисоли туя уркачисимон яғринларини офтобга тоблаганича мудраб ётарди. Барханлар бағрида эса ҳадсиз-ҳисобсиз қўй-қўзилар яйраб юрибди. Уларни шу ерларда улғайиб катта бўлган яйлов соҳиблари боқишяпти. Боққанда ҳам моллар туёғини кўпайтириб, маҳсулдорлигини ошириб боришяпти. Бундай қаҳрамон чўпонларни айниқса Конимех районидаги «Коммунизм» совхозида кўплаб учратдик.

Бизни Бахтибой Тўхтамуродов деган чўпоннинг ҳаёт йўли ҳам қизиқтириб қолди. У 30 йилдан буён Қизилқумда қўй боқаркан. Ҳар йили совлиқлардан кўплаб қўзи олиб, ҳамманинг ҳурматига сазовор бўлибди. Партия ва ҳукуматимиз Бахтибой оғанинг хизматларини муносиб тақдирлаб, уни Ленин ордени билан мукофотлабди. Бахтибой оға бундан жуда мамнун кўринади.

— Ўтган йили ҳар юз бош совлиқдан 162 тадан қўзи олган эдим. Ленин ордени янада барakalироқ меҳнат қилишга чорлаб юборди, юбилей йилида ҳар юз бош совлиқ ҳисобига 170 тадан қўзи топширмоқчиман, — дейди у фахр билан.

Бундайлар «Коммунизм» совхозида жуда кўп. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўралбой Мамбетов, орденли чўпонлардан Менглибой Рисбеков, Раймқул Турдибеков ва бошқалар шулар жумласига киради. Лекин улар орасида бир киши алоҳида ажралиб туради. Бу — биз номини юқорида тилга олган машҳур чўпон, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Умрзоқ Аймековдир. Умрзоқ қўйлардан кўплаб қўзи, жун олишда совхозда эмас, бутун районда, қолаверса, Бухоро областида рекорд қўйган чорвадор ҳисобланади. У бу йилги қишловни ҳам бехатар ўтказиш, қарамоғидаги қўйларнинг ҳаммасини тўла сақлаб қолиш мақсадида совлиқларни серхашак, серўт яйловларда боқмоқда, иссиқ қўраларда сақламоқда.

Совхоз партия ташкилотининг секретари Ибрай Аймбетов бош чўпон Умрзоқ ҳақида тўлқинланиб гапиради:

— Совхозда ким илғор, янгилик ихлосмандлари кимлар, деб сўрасангиз, ҳамма даставвал Умрзоқ Аймековнинг номини тилга олади. Чунки Умрзоқ фақат қўй боқиш билан қаноатланиб қолмайди. СЖК препаратини қўллашда У биринчилар қаторида майдонга чиқди, шу препаратдан моҳирлик билан фойдаланди. Бундан ташқари Умрзоқ ўз оила аъзоларининг кучи билан қўйларга хашак жамғаради. Давлат маблағини тежаб қолишга ҳаракат қилади.

Партия ташкилоти секретарининг айтганича бор. Умрзоқ Аймеков, янгиликни ёқтирувчи, зоотехника билимини мукаммал ўрганаётган ва ундан амалий ишда самарали фойдаланаётган азамат чорвадордир. Шунинг учун ҳам Умрзоқ ўтган йили ўз отаридаги совлиқларининг ҳар юз боши ҳисобига 202 тадан соғлом қўзи топширди. Қоракўл терилар, жун фақат биринчи сортларга қабул қилинди.

Умрзоқ Аймековни бу ерликлар Қизилқум қаҳрамони деб таърифлашаркан. Шундай деса арзийди ҳам. Ёш чўпон бутун билимини, маҳоратини, тажрибасини чорвачиликни ривожлантириш ишига сарф этмоқда. Орттирган тажрибаларини бошқа чўпонлар билан баҳам кўрмоқда. Сиз уни қишнинг бўронли, изғиринли кечаларида ҳамиша моллар қишлайдиган жойларда учратасиз. Айни вақтда бошқа дўстларининг отарларидаги қўйларнинг аҳволидан хабар олиб юрганини кўриб қоласиз. Умрзоқ ана шундай тиниб-тинчимас, чорва тақдири учун қайғурувчи, жамоат мулкини кўз қорачиғидек асровчи киши.

— Юбилей йилида чорва маҳсулдорлигини тағин ҳам оширишга ҳаракат қиламан, — дейди У. Аймеков. — Ҳар юз бош совлиқдан 210 тадан қўзи олмоқчиман. Қоракўл териларнинг таннархини кескин камайтиришни кўнглимга тугиб қўйибман. Бир дона қоракўл тери кўпи билан 6 сўмга тўғри келади. Бундан давлатимиз ҳам, ўзимиз ҳам катта фойда кўрамиз.

Қизилқум қўйнида Умрзоқ Аймеков каби баҳодир чўпонларимиз мамлакат бойлигига бойлик қўшишяпти. Чорвачилик маҳсулотлари билан дастурхонимиз файзига файз киритишяпти. Улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. ЎзТАГ фотомухбирлари Ф. Мельников ва А. Усмонов ўртоқлар олган бу суратда сиз Қизилқум барханлари бағрида қўй боқаётган машҳур чўпон Умрзоқ Аймеков ва унинг отаридаги қўйларни кўриб турибсиз.

ҒАЛАБА МУБОРАК, САВДО ХОДИМЛАРИ!

Ўзбекистон давлат ва кооператив савдоси ходимлари шонли ғалабани қўлга киритдилар: чакана товар обороти йиллик плани муддатидан олдин, 28 декабрда бажарилди. 1965 йилдагига қараганда 333 миллион сўмлик ёки 12,5 процент кўп товар сотилди.

Беш йилликнинг биринчи йилида аҳолига жун ва шойи газлама, кийим-кечак ва трикотаж буюмлар, чарм пойафзал, холодильниклар, телевизорлар, радиоприёмниклар, бинокорлик материаллари ва бошқа маданий-маиший ва рўзғор буюмлари сотиш анча кўпайди.

Зилзила сабабли рўй берган қийинчиликларга қарши курашда юксак уюшқоқлик кўрсатган Тошкентнинг савдо ва умумий овқатланиш ходимлари йиллик планни муддатидан олдин бажардилар. Илғор коллективлар орасида темир йўлчилар, газ қувурлари қурувчилари, Мирзачўлни ўзлаштирувчиларга хизмат кўрсатаётган савдо корхоналари. Хоразм, Қашқадарё, Андижон, Самарқанд, Сурхондарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРнинг кооператив ташкилотлари, Термиз, Қарши, Нукус, Фарғона ва республикадаги бошқа шаҳарларнинг савдо бошқармалари ва трестлари бор.

Давлат ва кооператив савдо ходимларининг кўпминг кишилик отрядлари совет давлатининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун мусобақани кенг қулоч ёздириб, аҳолига хизмат кўрсатиш маданиятини тағин ҳам юқори поғонага кўтаришга, савдонинг айрим бўғинларида мавжуд бўлган нуқсонларни тезроқ тугатишга, беш йилликнинг иккинчи йили учун белгиланган янги юксак вазифаларни шараф билан бажаришга интилмоқдалар. (ЎзТАГ).

«ЛУНА-12» ПАРВОЗДА

ТАСС АХБОРОТИ

1966 йил 25 октябрда «Луна-12» автомат станцияси ойнинг сунъий йўлдоши орбитасига чиқариб қўйилганлиги илгари хабар қилинган эди.

Станция икки ойдан ортиқ вақтдан бери парвоз қиляпти. Ўтган давр ичида «Луна-12» станцияси етти ярим миллион километрга яқин масофани учиб ўтиб, ой атрофини 445 марта айланиб чиқди.

«Луна-12» автомат станцияси билан 195 марта радио алоқа сеанси ўтказилди.

Олинган маълумотлар ишлаб чиқилмоқда.

ЁШЛАР ГАЗЕТАСИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ

Республиканинг йигит ва қизлари «Комсомолец Узбекистана» газетасини ўзларининг азиз дўсти ва маслаҳатчиси деб биладилар. Тошкент жамоатчилиги бу газетанинг қирқ йиллигини нишонлади. Ёшлар босма органининг жуда кўп газетхонлари 28 декабрда шонли санага бағишланган тантанали йиғилишга тўпланишди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова редакция коллективини, газета активлари ва газетхонларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Республика Министрлар Совети номидан самимий қутлади. Е. С. Насриддинова юбилярга Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғини топширди. Газета республика ёшларини коммунистик руҳда тарбиялашда, уларни хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини бажаришга сафарбар этишда қилган хизматлари учун ва 40 йиллиги муносабати билан шу Фахрий ёрлиқ билан мукофотланган эди.

Республикадаги комсомол ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, матбуот ходимлари юбилярни самимий табрикладилар.

(ЎзТАГ).

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

БУРИЛИШ БЎЛМАЯПТИ

Чилонзорда кўплаб уй-жой бинолари тикланяпти. Аммо 120 ўринли туғруқхона биноси қурилиши ойдан-ойга чўзиб юборилмоқда.

Шу объектда бу йил 297 минг сўмлик иш бажарилиши лозим бўлгани ҳолда, ҳозир 90 минг сўмликкина ёки 30 процент иш қилинди. План бўйича туғруқхона биноси шу йилнинг тўртинчи кварталида фойдаланишга топширилиши кўзда тутилган эди. Объектда иш март ойидаёқ тўхтатиб қўйилган. Ҳозир бу ерда ҳеч ким ишламаяпти.

Туғруқхона қурилаётган жойни «Главташкентстрой»нинг ишлаб чиқариш базалари эгаллаган, Волгоград қурилиш поезди коллективининг посёлкаси учун ҳам шу ердан жой кўрсатилган. Оқибатда туғруқхона қурилишида инженерлик коммуникациялари, сабзавот сақланадиган объектларни қуриш, битган объектларда пардозлаш ишларини олиб бориш имкони бўлмаётир.

Чилонзорда тикланаётган сут пишириб сотиш корхонаси қурилиши ҳам ночор аҳволда. Шу йил фойдаланишга топширилиши керак бўлган сут пишириб сотиш корхонаси қурилишида эндигина 13 процент иш бажарилибди. Пойдевор қурилиб бўлган. Йиғма темир-бетон ускуналар қурилиш майдонига келтириб қўйилган. Бироқ, иш учундир, «Стальмонтаж» бошқармаси бино синчларини монтажлашга киришмаётир. Тошкентдаги 1213 ўринли касалхона биноси қурилишида ҳам силжиш бўлмаяпти.

Шу объектлар қурилиши ўртоқ С. Азимов бошқарувчи бўлиб ишлаётган 1- «Отделстрой», ўртоқ Ю. Багатирли бошқарувчилик қилаётган «Ташсантехгазмонтаж» ва ўртоқ Г. Жиленко ишбоши бўлган «Узэлектромонтаж» трестларига топшириб қўйилгану, улар ойлар, кварталлар ўтса ҳам ишда бурилиш ясашмаяпти.

М. СУЛТОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

КУБА ХАЛҚИНИНГ БАЙРАМИ

28 декабрда Москвадаги олимлар уйида Куба республикасининг 8 йиллигига бағишлаб жамоатчилик вакилларининг тантанали йиғилиши бўлди.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Шелепин, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. С. Соломенцев, Куба республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Карлос Оливарес Санчес, таниқли совет давлат ва жамоат арбоблари, Куба элчихонасининг ходимлари бор эди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги радиоэшиттириш ва телевидение комитетининг раиси, Совет—Куба дўстлиги жамиятининг вице-президенти Н. Н. Месяцев доклад қилди.

(ТАСС).

АНГЛИЯДАГИ УЧРАШУВЛАР

Г. И. Воронов СССР Марказий телевидениеси орқали гапирди

СССР Олий Советининг делегацияси яқинда Англияга бориб келган эди. Шу делегацияга бошчилик қилган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, РСФСР Министрлар Советининг Раиси, СССР Олий Советининг депутати Г. И. Воронов СССР Марказий телевидениеси орқали нутқ сўзлаб, сафар тўғрисидаги таассуротларини телетомошабинлар билан баҳам кўрди.

Биз Англия парламентининг лутфан қилган таклифига биноан, Британия оролларида 14 кун меҳмон бўлдик. Сафаримиз тўғрисида гап бошлашдан аввал, деди Г. И. Воронов, мен ўзимга берилган имкониятдан фойдаланиб Совет Иттифоқининг Англиядаги жуда кўп дўстлари илтимосини адо этмоқчиман, улар биздан москваликларга ва бутун совет халқига қизғин табриклар ва эзгу тилаклар топширишни сўраб қолишди.

Бу сафар СССР Олий Совети делегациясининг расмий визит билан иккинчи марта Англияга бориши эди. Биринчи марта совет парламент делегацияси Англияга 1956 йилда борган эди.

Бизнинг сафаримиздан кузатилган мақсад Англиянинг парламент, давлат ва жамоат арбоблари билан бевосита алоқаларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш орқали Совет—Англия муносабатларини яхшилаш ва мустаҳкамлашга кўмаклашишдан, инглиз халқининг турмуши ва меҳнат фаолияти билан яхшироқ танишишдан, Англиянинг давлат ва жамоат арбоблари билан учрашиб, суҳбатлашган вақтда ҳозирги дунё проблемаларини биз қандай тушунаётганлигимизни ва шу проблемаларни ҳал қилиш йўлларини қандай тушунаётганлигимизни баён этиб беришдан, коммунистик жамият қурилишида совет халқи эришган муваффақиятлардан Англия жамоатчилигини хабардор қилишдан иборат эди. Биз делегация олдига қўйилган мақсадга эришилди деб ҳисоблаймиз.

Давлат ва жамоат арбоблари ҳам, айниқса Англиядаги оддий кишилар ҳам совет делегациясига хайрихоҳлик ва илтифот билан қараганлигини таъкидлаб ўтмоқ керак. Совет Иттифоқига ҳурмат ва дўстлик ҳис-туйғулари шубҳасиз инглиз халқига сингиб кетган. Ҳамма жойда биз мамлакатимизга, унинг экономикаси, фани, маданиятига зўр қизиқиш билан қараётганликларини, мамлакатларимиз ўртасида савдо-сотиқ, илмий-техникавий алоқаларни ва бошқа хил алоқаларни ривожлантиришга интилаётганликларини кўрдик.

Англия парламентининг аъзолари биз учун кенг ва ранг-баранг программа тайёрлаб қўйишган экан, шу программа Буюк Британиянинг турли районларини кўриш имконини берди. Биз Англияга борган дастлабки кунлардан бирида Хайгет қабристонига бориб, Карл Маркс қабрига гулчамбар қўйдик. Шунингдек Карл Маркс ва Владимир Ильич Ленин ишлаган Британия музейининг кутубхонасини бориб кўрдик.

Англия вакиллари билан бўлган учрашувлар, журналистларнинг саволларига берилган жавобларда, расмий қабул маросимларда сўзланган нутқларда биз халқаро сиёсатнинг жуда хилма-хил проблемаларини тилга олдик, биринчи навбатда Вьетнам масаласи ва Европа хавфсизлиги тўғрисида гапирдик, албатта. Биз Американинг Вьетнамдаги агрессиясини ҳамда Англиядаги муайян доиралар АҚШ сиёсатини қўллаб-қувватлаётганлигини кескин қораладик ва Совет Иттифоқи батамом Вьетнам халқи томонида эканлигини, унга зарур ёрдам, шу жумладан мудофаа воситалари билан ёрдам кўрсатиб келганлигини ва бундан буён ҳам кўрсата беришни айтдик.

Шуни айтиш керакки, Европа хавфсизлиги масалалари ва шу хусусдаги социалистик мамлакатларнинг таклифларини Англия парламентининг кўпгина аъзолари маълум даражада маъқулламоқда. Парламент аъзолари, журналистлар, савдо-саноат доираларининг вакиллари ва оддий кишилар Германия Федератив Республикасида рўй берган кейинги воқеаларни Совет Иттифоқи қандай баҳоламоқда, деб қайта-қайта қизиқиб сўрадилар. Биз ана шу воқеалар Германия Федератив Республикасидаги реваншчилар учун қулай шароит яратиб берилганлиги тўғрисида, Ғарбий Германия реваншчилари йўлига мустаҳкам тўсиқ ўрнатиш зарурлиги тўғрисида Совет Иттифоқи билан бошқа социалистик давлатлар қилиб келган огоҳлантиришлар асосли эканлигидан далолат беришини айтдик.

Суҳбатларда ва делегациямиз шарафига уюштирилган бошқа расмий тадбирларда Англия вакиллари ҳамма соҳалардаги Совет—Англия муносабатларини кенгайтиришга ва яхшилашга интилаётганликларини ҳамиша таъкидлаб айтдилар, Буюк Британия парламенти билан СССР Олий Совети ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш зарурлиги тўғрисида гапирдилар.

Биз СССР Олий Советининг Буюк Британия парламент делегациясини Совет Иттифоқига юбориш тўғрисидаги таклифномани Англия парламенти раҳбарларига топширдик. Англия томони бу таклифномани мамнуният билан қабул қилди.

Делегацияни Англия бош министри Вильсон, ташқи ишлар министри Браун, соғлиқни сақлаш министри Робинсон ва Англиянинг бошқа бир қанча давлат арбоблари қабул қилдилар.

Суҳбатлар вақтида Англиянинг кўпгина вакиллари ўртоқ А. Н. Косигиннинг Англияга визити тўғрисида келишиб олинганлигини юксак баҳоладилар ва икки давлат ҳукумат бошлиқларининг бўлажак учрашуви Буюк Британия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларни яхшилаш ишига катта ҳисса қўшади, деб умид билдирдилар.

Совет Иттифоқининг вакиллари қаерга бормасинлар ҳамма жойда уларни ғоят самимият билан кутиб олишди. Чунончи, «Лейланд» фирмаси заводида бўлган учрашув вақтида цех оқсоқоллари комитетининг раиси Квинн ишчилар номидан сўзга чиқиб бундай деди: «Биз совет кишиларига қардошлик саломимизни етказишингизни сўраймиз. Иккинчи жаҳон урушидан аввалоқ бошланган алоқаларимиз бизнинг эсимизда ва бу алоқалар халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва тинчликка ҳисса бўлиб қўшилди, деб ҳисоблаймиз».

Ватанимизга жўнаб кетишдан олдин, деди пировардида Г. И. Воронов, биз Лондон аэропортида матбуот конференциясини ўтказдик. Турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча принципларга содиқ бўлган Совет Иттифоқи, дедик биз, Совет—Англия парламентларининг алоқалари ер юзида тинчлик ва тараққиёт манфаатлари йўлида узлуксиз мустаҳкамланиши ва ривожланиши учун куч-ғайрат сарфлай беради.

Янги йил арафасида биз Совет Иттифоқининг Англиядаги жуда кўп дўстларига, бутун инглиз халқига ўзимизнинг янги йил қутловларимизни ва эзгу истакларимизни йўллаймиз.

* * *

Ўртоқ Г. И. Воронов нутқидан кейин СССР Олий Совети делегациясининг Англияда бўлиши тўғрисидаги ҳужжатли фильм кўрсатилди. (ТАСС).

Партия турмуши

ЛЕКЦИЯ ПРОПАГАНДАСИ — ИЖОДИЙ ИШ

Беш йиллик истиқболи порлоқ. Шу йиллар мобайнида республикамиз экономикасининг ҳамма соҳалари барқ уриб ривожланиши, фан ва маданият тағин ҳам равнақ топиши лозим. 1970 йилга бориб Ўзбекистонимизда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш бир ярим баравардан зиёдроқ кўпайиши, пахта етиштириш 4 миллион 200 минг тоннага етказилиши даркор. Хўжалигимиз бошқа соҳалари ҳам ривожланиб, аҳолининг моддий фаровонлиги ва маданий турмуш шароити беқиёс кўтарилади.

Партиямизнинг беш йиллик план юзасидан белгилаб берган режаларини амалга ошириш учун кураш буюк тарихий саналарни — Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланиб кетган умумхалқ ҳаракати билан қўшилиб кетди.

Коммунистик қурилиш вазифаларининг муваффақиятли ҳал этилиши кўп жиҳатдан партия ташкилотлари олиб бораётган ташкилотчилик ва идеологик ишлари савиясига боғлиқ.

Партиямиз кадрларни ғоявий чиниқтиришга катта эътибор бериб, оммани сиёсий жиҳатдан тарбиялашнинг форма ва методларини тобора такомиллаштирмоқда. Бу нарса коммунистик идеаллар турмушга тобора сингиб кетаётган, жамиятимизда давлат, хўжалик ва тарбиявий фаолият миқёси ғоят кенгайган ҳозирги вақтда айниқса катта аҳамият касб этади.

Меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий тарбиялашда лекция пропагандаси алоҳида ўрин тутади. Лекция пропагандаси меҳнаткашларнинг сиёсий билимини оширишда, уларни етилган вазифаларни бажаришга сафарбар этишда ва тарбиялашда [illegible]. Республикамизда «Билим» жамиятининг 50 мингдан ортиқ аъзоси, партия комитетларининг штатли ва штатсиз лекторлари бўлиб, улар сиёсий ва илмий билимларни омма орасида кенг ёйиш, меҳнаткашларга партиянинг [illegible] етказишда жуда катта иш қилмоқдалар. Биргина шу йилнинг ўзида улар турли темаларда 450 мингга яқин лекция ўқишди.

Тошкент, Самарқанд, Фарғона ва бошқа баъзи областларнинг партия ташкилотлари «Билим» жамияти ташкилотлари билан биргаликда жойларда назарий ва ишлаб чиқариш [illegible] конференциялар, ижодий мунозаралар, тематик кечаларни мунтазам равишда ўтказиб турибди. [illegible] колхоз ва совхозларда, маҳаллаларда бориб лекция ва суҳбатлар ўтказишни уюштирмоқдалар.

Ленинча жумаликлар, Октябрь ҳақида суҳбатлар, доимий ишловчи лекторийлар, савол-жавоб кечалари Тошкент, Бухоро, Урганч, Нукус шаҳри меҳнаткашларига манзур бўлмоқда. Бу жойларда халқ университетларининг кенг тармоқлари ишлаб турибди.

Бу ўринда шуни ҳам унутмаслик керакки, лекция пропагандаси доирасини кенгайтириш, унинг форма ва воситаларини такомиллаштириш [illegible]. Бу соҳа лекцияларнинг мазмунига, ғоявий-назарий савиясига, лекторларнинг тайёргарлигига, тингловчилар состави, ўша жойдаги вазиятга боғлиқ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети яқинда республикада КПСС XXIII съезди материалларини пропаганда қилиш аҳволини текшириб чиқди. Марказий Комитет қабул қилган қарорда [illegible].

Қарорда лекция пропагандасининг [illegible] XXIII съезд [illegible] коммунистик қурилишнинг тобора ортиб бораётган вазифаларига [illegible]. Ҳақиқатан ҳам баъзи районларда, чунончи Гулистон, Бекобод, Янгиқўрғон ва Каттақўрғон районларида ўқилаётган лекциялар тематикаси таҳлил қилиб кўрилганда партиямиз XXIII съездидан сўнг кўрилган ғоят катта тадбирларнинг ғоявий-назарий моҳияти тўла очиб берилмаётгани кўзга ташланиб қолади. Кўпгина саноат марказларида, айниқса Самарқанд, Чирчиқ ва Қўқон шаҳарларида [illegible].

Қашқадарё, Хоразм, Сурхондарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРнинг бир қатор районларида [illegible].

Бир қатор партия комитетлари, «Билим» жамияти правлениелари [illegible].

Баъзи партия ташкилотлари, «Билим» жамияти ташкилотлари тингловчилар сонини ошириш, ўқилаётган лекцияларнинг кизиқарли бўлишига эътибор бермаяптилар. Кўп ҳолларда лекциялар таҳлил қилинмайди, бу иш билан шуғулланадиган Жамият ташкилотларининг секция ва кенгашлари ўз фаолиятларини тўхтатиб қўйганлар.

Кўпчилик район ва шаҳарларда [illegible].

Кўпчилик олимлар, илмий ходимлар, адабиёт ва санъат арбоблари, халқ хўжалиги мутахассислари [illegible]. Республикада 16 мингдан кўпроқ илмий ходим [illegible] 12 проценти [illegible].

Ҳамма раҳбар партия, совет ва хўжалик ходимлари ҳам меҳнаткашлар ўртасида лекция [illegible].

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область, шаҳар ва район партия комитетларидан, «Билим» жамияти правлениесидан [illegible] КПСС XXIII съезди [illegible] сингари муҳим масалалар [illegible]ши лозим. Оммани халқлар дўстлиги, совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида, буржуа идеологияси ва ўтмишнинг зарарли иллатларига қарши муросасиз кураш руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор бериш даркор.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қарорида лекциялар тематикасининг коммунистик қурилиш амалий вазифалардан ажралиб қолиши каби ҳолларга батамом чек қўйиш таъкидланди. Бунинг учун корхона, қурилиш, колхоз ва совхозларда, аҳоли яшайдиган пунктларда лекция пропагандасини кенг йўлга қўйиш, аҳолининг ҳамма табақасини бу ишга жалб қилиш зарур. Лекцияларда жамиятимизнинг ижтимоий ривожланишидаги муҳим жараёнларни таҳлил қилиш ўрнига мавҳум фикр юритиш, ҳаммага маълум бўлган воқеа ва фактларни қайд қилиш каби ярамас практикага барҳам бериш лозим.

Қарорда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитети, Ўзбекистон Касаба Союзлари Совети, Олий ва ўрта махсус таълим, Маориф, Маданият, Соғлиқни сақлаш, Қишлоқ хўжалик министрликлари, ижодий союзлар ва бошқа бир қатор ташкилотларга лекция пропагандасини кучайтириш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқиш таклиф қилинди. Партия ташкилотлари мазкур ташкилот ва идораларнинг фаолиятини уйғунлаштиришлари зарур.

Меҳнаткашлар оммасини ғоявий-сиёсий тарбиялаш борасида олдимизда турган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун лекция пропагандаси ишига олимлар, фан ва маданият арбоблари, халқ хўжалиги мутахассислари, ишлаб чиқариш илғорлари — хуллас оммага маърифат нурини етказишга қодир бўлган кишиларнинг ҳаммасини жалб этиш лозим.

Партия ташкилотлари улуғ Ленин кўрсатмаларига ва унинг [illegible].

Ҳозирги шароитда лекторларнинг назарий савиясини ва методик маҳоратини ошириш [illegible]. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети [illegible] «Билим» жамияти [illegible].

КПСС XXIII съездида жуда тўғри кўрсатиб ўтилганидек, партиямиз [illegible].

М. ИСКАНДАРОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети лектор группасининг бошлиғи.

ГЎЗАЛЛИК МАКТАБИ

ЖУРНАЛИСТ ЁН ДАФТАРИДАН

Автобус қўзғолиши билан кишилар иккитадан-учтадан бўлиб яна суҳбатга берилишди. Лабларида табассум, юзларида қувонч ўйнаган йигитлар-қизлар, тўйдан қайтишаётган бўлса керак, ўша тўй ҳақида қизғин баҳслашиб, фикр олишиб боришарди. Қорачадан келган, тим қора сочлари пешанасига тушиб турган йигит:

— Мана буни никоҳ тўйи деса бўлади! — деб қўйди шеригига, — мана бу ҳақиқий бахтиёрларнинг тўйи! Биз ҳам тўй қилдик деб юрган эканмизда... Келаси ҳафта хотинимни бошқатдан тўй қилиб бир аламимдан чиқмасамми!..

Автобусда енгил кулги кўтарилди. Чақалоғини авайлабгина бағрига босиб ўтирган ёшгина жувон ҳазилга ҳазил билан жавоб қайтарди:

— Адаси, бошқасига уйланиб қўя қолинг бўлмаса.

— Бошқасига-ку, уйланмайман-а, аммо тўйни бошқатдан ўтказаман. Лекин бу гал тўйда ану сафаргига ўхшаб маҳалланн бошингга кўтариб йиғламайсан...

Автобусда яна кулги кўтарилди, тортишув, мунозара яна келган жойидан бошланиб кетди. Маълум бўлишича бу ерда ўтирган йигит-қизлар «Қизил юлдуз» колхозидан икки бахтиёр қалбнинг никоҳ тўйларини ўтказиб қайтишаётган экан. Тўй колхознинг «Бахт уйи»да ўтказилибди. Маросимга колхоз раҳбарлари, район хотин-қизлар Советининг аъзолари бош-қош бўлишибди. Ўринсиз харажатларнинг йўқлиги, ортиқча расм-русм баъзан йигит томонни ҳам, қиз томонни ҳам ҳаддан ташқари қийнаб юборувчи борди-келдиларнинг йўқлиги, ноз-неъматларнинг мўллиги, меҳмонларни кутиш, узатиш ҳам маданий, ҳам самимий бўлганлиги — мана шуларнинг ҳаммаси тўйдан қайтаётган бу йигит-қизларнинг қалбига олов ёқибди.

Тўй баҳона бўлди-ю, ҳалиги қорачадан келган йигит билан Шаҳрисабзга етгунча суҳбатлашиб келдик.

— Яқинда келинингизни Энгельс колхозига олиб бордим, — давом этди йигит.

— У ерга ҳам тўйга бордилар ингмн?

— Йўқ. У ерга бошқа мақсадда бордик. Биласизми, колхозда турмуш маданияти университети очилган. Кўпроқ хотин-қизларга қаратилган-да, шунинг учун келинингизни олиб бордим. Ҳамма ёқни хотин-халаж босиб кетибди, ўргангани келишган-да. Ўзиям игнага ип ўтказишдан тортиб газ қозонда палов дамлашгача, чақалоқни чўмилтиришдан тортиб гиламни уйнинг қайси бурчагига тўшашгача ҳаммасини тушунтириб беришар экан... Сизлар у ерда бўлганингиз йўқми?

— Йўқ.

— Унда бориб кўриш керак, келинойимни ҳам олиб боринг. Шунақа университет ҳозир бошқа колхозларда ҳам ташкил бўляпти. Сизларда қанақалигини билмайман-ку, аммо бизнинг районда ҳозир янгича типда уй солиш, уйни янгича безаш жуда мода бўлган. Бу хотинлар бир ишга киришмасин экан, ҳозир эркак зоти борки районма-район юриб газ плита билан стол-стул ахтаришяпти. Китоб жовони бўлмаган уйнинг файзи бўлмас экан деган гап ҳам мана шу аёллардан чиқди.

Шаҳрисабз райони республикамиздаги энг йирик пахтакор районлардан бири ҳисобланади. Салкам 82 минг тонналн улкан пахта хирмони, олтинга тенг пилласи, сердаромад чорваси, ширин-шакар мевалари билан донг таратган бу забардаст районнинг қайси бир хўжалигида бўлманг, бой-бадавлат хонадонларни, янгича турмуш қуришга, маданий ҳаёт кечиришга интилаётган кишиларни кўриб қалбингиз қувончларга тўлади.

Район партия комитетининг секретари Зокир ака Сирожиддинов билан худди шу хусусда суҳбатлашиб қолдик. Одамларни уюштириш, сафарбар қилишда бой тажрибага эга бўлган Зокир ака камтарлик қилиб:

— Ёзсаларинг бу ишларнинг жонкуярлари бор, ана ўшалар ҳақида ёзинглар, — деб қўйди.

— Кимлар ўша жонкуярлар?

— Бир кишини мана бу деб кўрсатиш қийин. Колхоз раҳбарлари ҳам жим турганлари йўқ, албатта. Аммо район хотин-қизлар Совети шу кунларда жуда фаол иш олиб боряпти.

Район хотин-қизлар Советида чиндан ҳам шу кеча-кундузда ишлар жуда қизиб кетибди. Поёнсиз пахтазорларда иш тинган, ёз бўйи машаққатли меҳнат билан банд бўлган аёллар дам олишяпти. Энди улар билан колхоз клубларида, хонадонларнинг ўзида бафуржа суҳбатлашиш, қилинадиган ишлар, янги-янги режалар ҳақида батафсил фикрлашиб олиш мумкин. Совет аъзоларидан Мўътабар Исроилова, Раиса Музаффарова, Жамила Юсупова, Ойдин Раҳимовалар советнинг ишини жонлантиришда район хотин-қизларининг чинакам маслаҳатчиси, чинакам жонкуяри сифатида кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлишибди. Район ижроия комитетининг раис муовини Фаёза Ҳақназарова хотин-қизлар советига бошчилик қилар экан. Район ижроия комитетида иш кўплигидан баъзан бош қашлашга қўл тегмайдиган паллалар бўлади. Аммо Фаёза Баратовнани асли касби педагог бўлгани учунми, янги одамни тарбиялаш, янгича урф-одатларнинг тантанаси учун курашишни ўзининг энг биринчи бурчи деб билганидан гоҳо кечалари ҳам тиним билмай ишлайди.

Фаёза Баратовнани ижрокомга шикоят, илтимослар билан келган аёллар даврасида кўрдик. Уларнинг ишларини битириб, илтимосларини қондиргач, бизга юзланиб:

— Мана энди сизлар билан суҳбатлашсак бўлади, — деб қўйди.

— Хотин-қизлар Советининг иш тажрибаларидан гапириб берсангиз.

— Тажриба нима қилсин бизда, — деди у аллақандай тортинчоқлик билан, — турмуш маданиятини ошириш масаласи партиямиз пленумида махсус кўриб чиқилгандан сўнг биз район партия комитети билан келишиб план туздик, қўлимиздан келганча шу план асосида ишлаб турибмиз.

— Ҳарқалай довруқларинг бутун областга тарқалибди-ку?

— Эҳтимол камчиликларимиз ҳақида гапиришаётгандир, шундай қилишганда яхши бўларди. Негаки, ҳали амалга оширилмаган ишларимиз жуда кўп. Кўпчилик колхоз хонадонлари шу кеча-кундузгача газлаштирилмади. Газлаштирилмагунча аёлларнинг оиладаги меҳнати енгиллашди деб айтолмаймиз. Биласизми, оиладаги эскича удумлар бир ой ёки бир йилда тугаб кетадиган нарсалар эмас. Эринмасдан, зерикмасдан ишлашга тўғри келади. Ленин номли, «Ленинград» колхозларида ҳам турмуш маданияти университетлари очилди, ўша атрофдаги аёлларга бу жуда катта наф келтирди. Янги йилда бошқа хўжаликларда ҳам ана шундай университетлар очишни режалаштириб қўйганмиз.

Ҳозир хотин-қизларнинг кўчма клубини ташкил этдик. Жойларга бориб оиладаги, турмушимиздаги ҳамма илғор, маданий анъаналарни қаттиқ туриб тарғиб қиляпмиз, сарқитлар устидан куляпмиз...

Янги йил режаларини ҳам тузиб қўйдик. Вақтларинг бўлса танишиб чиқишларинг мумкин...

Фаёза Баратовна хотин-қизлар Советининг 1967 йил учун тузган иш плани, колхозчи аёллар ўртасида, хонадонларда, мактабларда, бошқа муассасаларда ишлаётган хотин-қизлар орасида олиб бориладиган ишлар билан бизни батафсил таништириб чиқди.

Хайрли ишларингизда чексиз муваффақиятлар тилаймиз, азиз опалар!

З. ИСРОИЛОВ,
Х. ТЎХТАБОЕВ,
Қашқадарё области.

БИЛИМЛАР—ОММАГА

Республика «Билим» жамияти правлениесининг яқинда бўлиб ўтган пленуми Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг «Билим» жамияти томонидан КПСС XXIII съезди материалларини пропаганда қилишнинг бориши ҳақидаги қарори асосида жамият ташкилотларининг вазифаларини муҳокама қилди.

Докладчи—жамият правлениеси раиси, Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг академиги И. М. Мўминов ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар жамиятнинг республика меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялашга доир кўп қиррали фаолиятидан конкрет мисоллар келтиришди.

Пленум қатнашчилари Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги байрамларига тайёргарлик кўриш муносабати билан жамият ташкилотлари олдида турган муҳим вазифаларга эътиборни жалб этдилар. Шу билан бирга улар жамият ташкилотлари фаолиятидаги жиддий нуқсонларни очиб ташлаб, съезд материалларини пропаганда қилиш ҳали кенг авж олдириб юборилмаганлигини, ўқилаётган лекциялар сифати устидан етарли назорат ўрнатилмаганлигини, лекциялар тематикаси ҳали тор эканлигини таъкидладилар.

Жамият правлениеси пленуми Ўзбекистон КП Марказий Комитети қарорини тўла-тўкис амалга ошириш юзасидан конкрет тадбирлар белгилади.

НИНА НУРИЛИНА Марғилон ипак комбинатининг илғор ишчиларидан ҳисобланади. Қисқа вақт ичида у газламага гул босишдек мураккаб касбни пухта ўзлаштириб олди. Суратда: ўртоқ Н. Нурилина.

В. Сироткин фотоси.

ЯНГИ МАҲСУЛОТЛАР

Тошкент тамаки фабрикаси коллективи 23 декабрдан буён 1967 йил ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқараётир. Сигарет цехи ишчилари пландан ташқари 7 миллион дона маҳсулот тайёрлашди. Бу йил улар 106 минг сўмлик қўшимча сигарет ишлаб чиқариш учун олган аҳдларини ҳам бажардилар. Янги йил арафасида корхонада «Новогодная» ва «Тошкент» деган янги хил фильтрли сигаретлар тайёрлаш ўзлаштирилди.

С. СУЛТОНОВ.

БИОЛОГЛАР САРДОРИ

Юбиляримиз

Инсон умрини оқар дарёга қиёс қилса бўлади. Дарё гоҳ ҳайқириб, гоҳ секин оқиб ўз йўлида боғ-роғлар яратади, инсонга ҳаёт бағишлайди.

Биология фанлари доктори, профессор Илария Алексеевна Райкова билан суҳбатлашиб ўтириб, ана шуларни хаёлимдан ўтказдим.

Илария Райкова машҳур олим бўлгунга қадар катта ҳаёт йўлини босиб ўтди. У ёшлигиданоқ биология фанига меҳр қўйди. Бу ихлос уни Ленинград университети остонасига етаклади. Университетни аъло баҳолар билан тугатгач, уни кафедрада олиб қолишди. Илария учун узоқ муддатли изланишлар, уйқусиз тунлар, чуқур билим ва маҳоратни талаб этадиган илмий кузатишлар бошланди.

1920 йилнинг январида доҳиймиз Владимир Ильич Ленин Туркистонда давлат университети ташкил этиш ҳақидаги декретга қўл қўйди. Бу Ўрта Осиё маданий ҳаётида жуда катта воқеа эди. Олий таълимнинг ривожланиши халқ маорифи, маданиятини юксалтиришнинг мустаҳкам асоси бўлди.

Декрет имзоланган биринчи кунданоқ Москва, ленинградлик бир группа олимлар Тошкентга бориб ишлаш истагини билдиришди. Илария Алексеевна ҳам ана шу ташаббускорларнинг биридир.

— Худди кечагидек ёдимда, — деб ҳикоя қилади олима ўша кунларни эслаб. — Бизга 1920 йилнинг биринчи февралида Тошкентга бориб ишлашимиз учун рухсат берилди. Ўзим Москвадаман-у, хаёлим Туркистонда. Поезд жўнашини 19 кун кутдик. Москва вокзалидан поезд аста жилди. Ҳамма ҳаяжонда, қалбимда аллақандай ширин ҳис. Ўша даврдаги шароит ҳар қанча оғир бўлишига қарамай бизга жуда яхши имконият яратиб берилди. 10 апрелда Тошкентга биринчи эшелонда кириб келдик. Бизни дўстларимиз билан бирга Ўрта Осиё баҳорининг дастлабки гулчечаклари ҳам кутиб олди. Мен университетнинг биология факультетида ўқитувчи-ассистент бўлиб ишлай бошладим.

— Ўша пайтларда 23 ёшда эдим. Ўқувчиларим орасида эса 14 ёшдан 63 ёшгача бўлган кишилар бор эди.

И. Райкова оддий ўқитувчиликдан кафедра мудирлигигача, ассистентликдан профессорликкача кўтарилди. Етиштирган шогирдларини айтмайсизми — сон-саноқсиз. Ҳар гал кафедрага янги ходим келса Илария Алексеевна ҳаммадан кўп севинади. Чунки яна бир киши ўз ҳаётини фанга бағишлаяпти. Райкова 1950 йилдан бери университет биология-тупроқшунослик факультетининг дарвинизм ва генетика кафедрасига бошчилик қилади. Олиманинг шогирдларидан 30 дан ортиғи фан кандидатлари, доцентлар.

Шогирдлар... Ҳа, улар қаерда таҳсил олмасинлар, қаерда олимлик даражасига кўтарилмасинлар барибир ҳаммалари Райкованинг шогирдлари. Чунки уларнинг барчасини Илария Алексеевна меҳрибон онадек фан йўлига узатди, севди, ардоқлади. У шогирдларига ҳам талабчан, ҳам меҳрибон. Шунинг учун ҳам талабалар ҳурматига сазовор бўлган устоздир. Унинг шогирдларини Ўрта Осиёнинг ҳамма чеккаларида учратиш мумкин. Биология фанлари кандидатлари Н. В. Кузьмина ва Ф. Г. Нигматуллинлар Помирда ўз илмий ишларини давом эттиришяпти. Ж. Мусабоев устози билан бирга, кафедрада доцент. А. Ғозиев Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институтида, Р. Ковальчук пахтачилик институтида илмий ходим. Рўйхатни давом эттираверш мумкин.

Илария Алексеевна 1933 йилдан бери ҳар йили ёзги дам олиш вақтларини Помир тоғларида экспедицияда ўтказади. Онахоннинг докторлик иши ҳам ана шу баланд тоғ шароитида чорва учун мўл-кўл ем-хашак жамғаришга бағишланган. Изланувчан олима 1944 йилда биология фанлари доктори деган илмий унвонни олган.

Олима ҳамма нарсага: шогирдларга раҳбарлик қилишга ҳам, илмий ишга ҳам, жамоат ишларига ҳам вақт топади. И. А. Райкова Бутуниттифоқ ботаниклар жамияти Ўзбекистон бўлимининг раиси, ўн йилдан бери Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзоси, республикада хизмат кўрсатган фан арбоби. У бир неча маротаба Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Тожикистон ССР Олий Совети Президиумларининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланган. Кўксини «Шавкатли меҳнати учун», «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлик учун» медали, иккита Ҳурмат белгиси, Меҳнат Қизил Байроқ, Ленин орденлари безаб турибди.

Шу кунларда олимага ҳамкасбларидан, шогирдларидан кўплаб қутлов телеграммалари, табрик хатлари келиб турибди. Меҳрибон устоз умрининг 70-баҳорини нишонлаётган шу қутлуғ айёмда шогирдлари унга қалб меҳридан гулдасталар ҳадя этадилар.

К. ШУКУРОВА.

ЁЗУВЧИ ВА СЦЕНАРИСТ ЮБИЛЕЙИ

Ёзувчи Иброҳим Раҳим талантининг жуда кўп мухлислари — қаламкаш сафдошлари ва дўстлари 28 декабрь куни Муқимий номли театрга тўпланишди. Улар ёзувчи туғилган куннинг 50 йиллигига бағишланган кечага келишган эди. Юбилей кечасини республика ёзувчилар союзининг раиси К. Яшин очди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Р. Сахибоев Республика Олий Совети Президиумининг И. А. Раҳимовга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби» фахрий унвони бериш тўғрисидаги фармонини ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов шу фахрий унвон берилганлиги тўғрисидаги ёрлиқни юбилярга топширди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан у, юбилярни самимий табриклади, унга сиҳат-саломатлик, янгидан-янги муваффақиятлар тилади.

Республика ҳарбий комиссари К. Каримов И. А. Раҳимовни самимий қутлаб, унга II даражали Ватан уруши орденини топширди. Ўзбек ёзувчиси фашист босқинчиларга қарши олиб борилган жангларда шу юксак мукофотга сазовор бўлган эди.

Филология фанлари доктори Л. Қаюмов Иброҳим Раҳимнинг ижоди тўғрисида доклад қилди.

Республика ижодий союзларининг раҳбарлари, адабиёт ва санъат арбоблари юбилярни муборакбод қилдилар ва унга муваффақиятлар тиладилар. (ЎзТАГ).

Солдат МАКТУБЛАРИ

Жангчи-ошпаз

Оддий солдат Умаржон Матқулов бўлинмамизда ошпаз. У тайёрлаётган мазали таомлар солдатларга манзур бўлмоқда. Умаржон дам олиш ва байрам кунлари ўзбек миллий таомларидан ҳам тайёрламоқда.

Жангчи-ошпаз яқинда қўмондонлик томонидан пул мукофоти билан тақдирланди.

И. НОРМАТОВ.

Оқ йўл!

Комсомол аъзоси Зокир Хўжаев Ватанга намунали хизмат қилди. Мана хизмат муддати ҳам тугади. Уни дўстлари илиқ ва самимий кузатиб қолдилар.

Зокиржон ўз сафдошлари орасида катта обрў қозонган эди. У сапёрлик касбини пухта эгаллаш билан бирга, слесарлик ва дурадгорлик ҳунарини ҳам яхши биларди. Бўлинмадаги маиший хизмат хонасини жиҳозлашда кўп меҳнат сарфлади.

Қуёшли Ўзбекистоннинг меҳнатсевар ўғлони Совет Армияси сафидаги ҳалол хизматлари учун бўлинма командирлари томонидан 30 дан ортиқ ташаккурнома олган. Ҳарбий хизматни тугаллаш арафасида унга младший сержант унвони берилди.

Яқин кунларда Зокир она шаҳри — Тошкентга қайтади. Яна ўзининг қадрдон коллективи Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводида ишлайди.

Жанговар сафдошимиз, меҳнатсевар дўстимиз Зокир Хўжаевга бўлинма солдатлари номидан оқ йўл тилаймиз.

Е. ИВАНОВ.

Аълочи матрос

Кема ярим кечада денгизга сафарга чиқди. Рулни старший матрос Орипов ҳушёрлик билан бошқариб борарди. Командирнинг буйруғи билан у рулни гоҳ ўнгга, гоҳ чапга бурадн.

Совет Армиясига Фарғона область, Қува районидан чақирилган Муҳаммаджон Орипов Болтиқ денгиз флотида уч йилдан буён хизмат қилмоқда. У ўзининг интизомлилиги, меҳнатсеварлиги билан сафдошларига намуна бўлмоқда. Муҳаммаджон 2-класс мутахассис. Унинг кўкрагини «Совет ҳарбий-денгиз флоти аълочиси» значоги безаб турибди.

Яқинда аълочи матрос ҳаётида ажойиб воқеа рўй берди. Уни бўлим командири қилиб тайинлашди. Муҳаммаджон бу ишончни оқлашига аминмиз.

А. АСҚАРОВ,
старший матрос.

* * *

Шунингдек, оддий солдатлардан Т. Ражабов, Т. Деҳқонов, М. Раҳмонов, Х. Кенжаев, А. Солиев, Н. Назиров, У. Ирзаев, А. Назаров, Б. Жаҳонгиров, М. Оллоёров, Э. Пармонов, А. Утаганов, З. Тошбоев, Ф. Фозилов, ҳарбий-денгизчилардан Н. Умаров, М. Солиев, Х. Олимов, Я. Асанов, Ғ. Ҳамроев, Э. Сиддиқов, Х. Домлажонов, ҳарбий хизматчилардан А. Норбеков, А. Аллаев, Н. Холиқов ва бошқа ўртоқларнинг редакциямизга йўллаган хат-хабарларида Ватанимиз посбонлари ҳаёти ҳақида ҳикоя қилинган.

Нодира

Чингиз АХМАРОВ чизган сурат.

МАЪРИФАТПАРВАР ШОИРА

Озарбайжон ССР Фанлар академиясининг академиги, профессор Ҳамид Орасли 1966 йили Навоий юбилейига келганда: «Ажойиб шоирамиз Нотавоннинг қисмати машҳур ўзбек шоираси Нодиранинг қисматига, ижоди эса, унинг ижодига ўхшаб кетади. Нодира билан Нотавондек маърифатпарвар шоираларимизга ҳар қанча ҳайкал қурсак, уларни улуғласак, қадрласак арзийди», деган эди.

Ўзбек адабиёти тарихида Нодира — Комила — Макнуна тахаллуслари билан буюк Навоий каби мутафаккирлар традициясини давом эттириб, икки тилда: ўзбек ва форс-тожик тилларида ижод этган шоирамизнинг ҳаётбахш, дилрабо поэтик мероси мўътабар обида сифатида халқимиз томонидан ҳозиргача ардоқланиб келмоқда.

Сўнгги вақтларгача бу улкан санъаткор мероси ва ҳаёти ҳақида жуда кам маълумотга эга эдик. Унинг мукаммал бўлмаган бир девони маълум эди, холос. Девонда шоиранинг 81 та ўзбек ва 28 та форс-тожик тилида «Нодира» тахаллуси билан ёзилган ғазаллари бор.

Ундаги шоира томонидан ёзилган тўлиқ бўлмаган сўз бошида унинг тахаллуси «Комила» бўлганлиги ҳам айтилади. Шунга асосланиб, шоиранинг «Комила» тахаллусида ёзилган шеърларини қидирдик. Шунингдек, академик Яҳё Ғуломовнинг маслаҳатига кўра, Ўзбекистон ССР Тарих музейи архивидаги XIX асрга оид бўлган бир қўлёзма билан танишдик. Натижада, бу тўпламда шоиранинг «Комила» тахаллусида ёзилган 19 та ғазали мавжудлигини аниқладик. Булардан 11 таси ўзбек ва 8 таси форс-тожик тилидаги ғазаллар эди.

Антология, тазкира ва тарихий манбаларда Нодиранинг ўзбекча ва форс-тожикча мукаммал девони тузилганлиги ҳақида маълумот берилади. Адабиётчилар, олимлар олдида шоиранинг тўлиқ ижодини тиклаш, унинг девонларини топиш, таржиман ҳоли ва ижтимоий фаолиятини аниқлаш каби муҳим масалалар турар эди.

Бу соҳада академиклардан С. Айний, В. Зоҳидов, В. Абдуллаев, филология фанлари доктори А. Қаюмов ва Лутфулла Олим, Уткир Рашид, Т. Жалолов кабиларнинг илмий ишларида шоиранинг ҳаёти ва ижодий фаолияти, даврига оид қимматли янги фикрлар айтилади.

Кейинги йилларда эса, Нодира асарларини топиш ва нашр қилиш, изланишлар давом эттирилди. Адабиётшунос А. Қаюмовнинг мақолаларидан бирида шоиранинг «Макнуна» тахаллусида ҳам ижод этгани ёзилган эди. Шунга асосланиб, Макнуна тахаллусидаги бир қанча ғазаллар, қўлёзмалар, девонларни кўздан кечирдик. Изланиш жараёнида Шарқшунослик институти фондида форс тилида Макнуна тахаллуси билан ёзилган бир қўлёзма девонга дуч келдик. Сўз бошида айтилишига кўра, бу девон Нодираники бўлиб, ўзининг ташаббуси (фармони) билан тузилганлиги аниқланди.

1963 йили Нодира асарларини излаб, Фарғона водийсига борганимизда, наманганлик шоир Нодимнинг ўғли Мусалламхон Бобохоновнинг шахсий кутубхонасида бир қўлёзма билан танишдик. Унга Нодиранинг девон тартибида жойлаштирилган анчагина янги шеърлари киритилган эди.

. Бу девон Нодиранинг Шарқшунослик институтидаги мукаммал бўлмаган девонидан фарқли ўлароқ, унда янги ғазаллардан ташқари, Навоий, Бедил ғазалларига боғлаган мухаммаслари, ўзининг бир қатор мухаммаслари, мусаддас, мусамман, таржиъбанд, таркибанд ва фироқномалари ҳам борки, булар шоира ижодининг кўп қиррали эканлигидан гувоҳлик беради. Девондаги 180 ғазаллардан 136 таси ўзбек ва 44 таси форс-тожик тилидаги асарлардир. Булар орасида Комила тахаллуси билан ёзилган ғазаллари ҳам бор.

Шундай қилиб, шоиранинг Нодира, Комила, Макнуна деган уч тахаллус билан ижод этганини кўрамиз. Ҳозир биз Нодиранинг ўн минг мисрага яқин ўзбек ва форс-тожик тилидаги шеърларини тўплашга муваффақ бўлсак ҳам, унинг ўз даврида тузилган девонларини топганимизча йўқ. Ҳурматли шеърият мухлислари ва ўқувчиларимиз бу соҳада ёрдам беришларини илтимос қилар эдик.

Нодиранинг замондошлари Ҳакимонтўра, Хотиф, Нодир, Беҳжат каби тарихчи — шоирларнинг маълумотларига кўра, Нодира замонасининг пешқадам шоираси бўлиб қолмасдан, балки ўз даврининг илғор, маърифатпарвар кишиси ҳам бўлган. 1822 йилда Умархон вафот этганда Нодира 30 ёшда эди. Умархон вафотидан сўнг мамлакатни идора қилиш ёш Муҳаммад Алихон қўлига ўтган бўлса-да, унда Нодиранинг ҳам роли катта эди. У адабий ҳаракатчиликка раҳбарлик қилди, маданият ва санъатни ривожлантиришга эътибор берди, ўз атрофига шоир ва шоираларни, олим ва фозилларни йиғди. Хотиф бу ҳақда шундай ёзади: «Умархон вафотидан сўнг бу иффат садафининг инжуси кунларини хасрату фироқ билан шу тарика ўтицини ношукурчилик деб билди. У гулистондек, Чаҳорчаман боғига бориб Фарғона, Тошкент, Хўжанд, Андижон ва бошқа шаҳарлардан фозиллар, олимлар, ҳаттотлар, наққошларни ўз ҳузурига чақириб келди.

Йиғиб бир неча соҳиби фан жувонмард,
Ҳунар бобида эрди ҳар бири фард.
Бири нозикнависи зар қаламдур,
Бири тасвир илмида аламдур.
Неча соҳиб ҳунарким, эрди ҳамдам,
Бор эрди ҳар бири машҳури олам».

Нодира шу вақтда Алишер Навоий ва бошқа шоирларнинг асарларини чиройли қилиб кўчиртирди ва шоирларни янги-янги девонлар, достонлар ёзишга ташвиқ қилди. Бу ҳақда ҳам Хотиф шундай ёзади: «Бу кунларда яна девонлар ёздириш ва уларга зеби-зийнат беришга фармон қилиб бир кутубхона бино эттирди. У, котиблар, наққошлар, рассомларга шундай карам ва эҳсонлар кўргуздики, бунинг овозаси атроф оламга тарқалди. Амударёнинг бу томонидаги ёқут — қалам котиблар, Мирали рақам роқимлар, наққошлар, халкорлар, Моний каби рассомлар бу ерга жам бўлдилар».

Нодира маданий ҳаёт ва ободончилик соҳасидаги ишларга ҳар йили мамлакат хазинасига келадиган даромадларнинг кўп қисмини сарфлаб, меҳмонхона, ҳаммом, бозор, расталар, хиёбон ва боғлар, мадрасалар ва карвонсаройлар солдирган. Буни кузатган кўпгина тарихчилар, шоирлар унинг ҳомийлик фаолиятига таҳсинлар ўқиб, таъриф ва тавсифлар қилганлар. Масалан, ўша давр тарихчи шоирларидан Беҳжат Нодиранинг ташаббуси билан бино қилинган мадрасалардан бирини назарда тутиб шундай ёзади: «У чиройли бир мадраса бино қилдирдики, унинг пештоқи осмонга қараб қад кўтарган эди. Унинг ҳар ҳужраси жаннатнинг қасрларига ўхшаган, таълим асбоблари муҳайё қилинган дарсхона эди».

Нодиранинг юқоридагидек ижтимоий фаолияти унинг ўзи томонидан ёзилган девондаги сўз бошида ҳам қайд этилади:

«...Масокин ва бенаволарға хайру эҳсонлар бирла баҳра еткурдим. Карам ва ато хонидин фуқаро халқини мамнун ва мустағин айлаб, марҳамат ва шафқатлар кўргуздим... Ва жаворида мадрасаи файзосор улуми талабларига бино қилдим... Ва тижорат аҳли ва савдо хайли учун саройи олий барпо қилдим. Жудду жаҳд бирла сипоҳийларға анжом, фуқароға ором еткурдим. Мамлакатни обод ва мустамандлар кўнглини шод қилдим. Фазлу дониш қабиласиға шафқат ва марҳаматдин онча иноятлар кўргуздимким, эътибор даражасиға тараққий қилдилар».

Нодиранинг «Мен гавҳарликда Жайхун дарёга етсам ҳам, бир қатра сувман, қадру мартабада осмонга етсам ҳам, бир зарра тупроқман», каби мисралари ҳам унинг камтаринлик, олижанoблик фазилатларидан дарак беради.

Нодиранинг маърифатпарварлигидаги амалий фаолияти зиёлилар ўртасида, хусусан шоирлар даврасида катта ҳурмат билан тилга олинган. Унинг олимлар, фозилларга эътибор бергани, атрофига шоир ва шоираларни тўплагани, айниқса хотин-қизларни илм-фанга ташвиқ қилгани, уларни ўз ҳимояси остига олгани ҳақида ўша даврнинг таниқли шоири Нодир шундай деб ёзган эди:

«Анингдек келмагай даҳр ичра ойим,
Анинг кўнгли саховат бирла доим.
Сурубон келтириб аҳли фазойил,
Йиғилди даргоҳида ҳар қабойил.
Йиғибон ҳар тарафдин неча хотун,
Бариси фазлу дониш ичра отун,
Бариси шеър ичра эрди моҳир,
Ғазал демоққа барча эрди шоир.

Ўзининг инсонпарварлик, адолатпарварлик ғоялари, реакцион фанатизмга салбий муносабати, самимий муҳаббат ва садоқат каби олижаноб инсоний хусусиятларни улуғлаши билан шоира Нодира ўз даврининг илғор фикрли тараққийпарвар шахсларига яқин туради. Унинг гўзал ва оҳангдор шеърлари бу шоиранинг ўз бадиий маҳорати жиҳатидан ўзбек адабиёти тарихидаги атоқли арбоблар қаторидан муносиб ўрин эгаллашга сазовор эканлигини кўрсатиб туради, деб ёзган эди Азиз Қаюмов.

У қачонлардир бу зиндон балосидек қора тунлар иқбол қуёши билан ёритилиши, «умид тонги» отажагини ишонч билан куйлади. Унинг «Умид ҳастки, субҳи умеди мо бирасад» деб бошланган ғазалида шундай умумбашарий сатрларни ўқийсиз:

Умидвормиз, умидимиз тонги келиб
қолади,
Балоларнинг, зиндонларнинг кечаси
йўқолади.

Шайхзода таржимаси.

Келажак авлод эркинлигини, ҳур ҳаётни ифодаловчи шеърларида Нодира ҳаётни севиш, ватанга муҳаббат ва садоқат, ёрга меҳру вафодор бўлишга ундади, дўстликни тараннум этди. У профессор Воҳид Абдуллаев ёзгани каби, шеъриятда тарих саҳифаларидан ўчмайдиган «некном» қолдириб ўзига абадий ҳайкал бунёд этиб кетди.

Хушо оқилки, айлаб яхшилик бунёдини
маҳкам,
Утар бу дайри фонидин ўзини некном
айлаб.

Келаси йили Моҳлар ойим — Нодиранинг туғилганига 175 йил ва фожиали ўлдирилганига 125 йил тўлади. Ўзбекистон Фанлар академияси машҳур лирик шоиранинг хотирасини кенг нишонлаш учун тайёргарлик кўрмоқда.

Бу санани муносиб нишонлашда илмий муассасалар, адабиёт ва санъат аҳли, умуман кенг жамоатчилик актив иштирок этажак.

Маҳбуба ҚОДИРОВА,
филология фанлари кандидати.

ҒАЗАЛЛАР

ФИҒОНКИМ...

Фиғонким, гардиши даврон айирди шаҳсуворимдин,
Ғамим чўх, эй кўнгул сен беҳабарсен ҳоли зоримдин,

Ғуборим ишқ водийсида барбод ўлди, андоғким,
Биёбонларда Мажнун тўтиё излар ғуборимдин.

Қизил қондур сиришким, заъфарондур чеҳраи зардим,
Мени ким кўрса фарқ этмас, ҳазон бирла баҳоримдин,

Вузулди рўзғорим, хонаи айшим хароб ўлди,
На роҳат кўргамен эмди бузулғон рўзғоримдин.

Биёбонларни излаб топмадим ёрим сўроғини,
Берурман жон, сабо ногоҳ хабар келтурса ёримдин.

Диёрим аҳли мендин ёрсиз бегона бўлмишлар,
Ки мен ҳам ёрсиз озурдамен ёру диёримдин,

Гаҳи йиртиб яқо, гаҳ қон ютуб, гоҳи фиғон эттим,
Нелар ўтди бу ахшом Нодира жони фигоримдин.

МУСАММАН

Эй гулшани ғам эмди баҳор ўлди хазон бўл,
Эй дийдаларим, ёр юзига нигорон бўл,
Э ой, кўнгил гулшанида сарви равон бўл,
Эй ҳушу хирад ишқида расвойи жаҳон бўл,
Эй ақл, жунун даштида беному нишон бўл,
Эй Нодира, сен айшу тараб бирла омон бўл,
Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

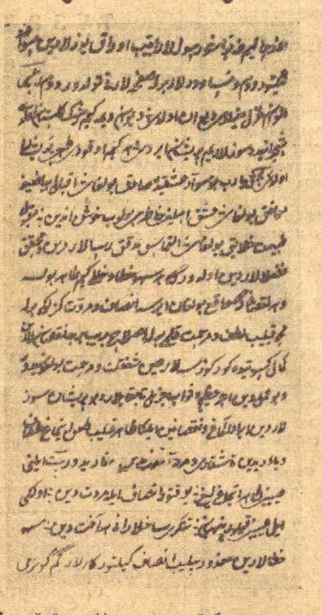

Бу қўлёзма Нодиранинг ўзбекча девонидаги ўзи томонидан ёзилган сўз бошидандир. Девоннинг фотонусхаси Ўзбекистон Фанлар академияси тил ва адабиёт институти қошидаги адабиёт музейида, асли эса наманганлик шоир Нодимнинг ўғли марҳум Мусалламхон отанинг шахсий кутубхонасида сақланади.

ФИРОҚНОМА

Эй муғанни нағмасоз, эт Нодира гуфторидин,
Ким келур бўйи вафо ушшоқ аро ашъоридин,
Риштаи жонимға пайванд айла созинг торидин,
Қилмасунму нола, айрилди вафолиғ ёридин,
Тошни сув қилди таъсири фиғону зоридин,
Ногаҳон бир оҳ агар чекса дили афгоридин,
Чарх бунёдини ҳокистар қилур осоридин,
Бўлмасун маҳрум ошиқ ёрининг дийдоридин.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

МУХАММАС

Келғил, эй нола, сенга оҳ ила имдод қилай,
Офият хирмонини бир йўли барбод қилай,
Ман этиб нолани тарки раҳи фарёд қилай,
Тобакай ҳажру фироқ офатидин дод қилай,
Эмди ўзни неча кун сабр ила муътод қилай.

Менга гоҳе хабари моҳи тамомимни десанг,
Ёрға дарду ғами субҳ ила шомимни десанг,
Ул паривашқа дуо бирла саломимни десанг,
Ёр куйида башартеки паёмимни десанг,
Бу қафасдин сени, эй жоч қуши, озод қилай.

Кошки уйқуда бир кўрсам эди ёримни,
Йиғласам билгай эди ҳоли дили зоримни,
Дард аҳли ўқусун Нодира гуфторимни,
Ёзибон нукда қуёш лавҳина ашъоримни
Насхи машқи қалами Монию Беҳзод қилай.

ЎРГУЛАЙ

Эй сарви ноз қадди ниҳолингдин ўргулай,
Ёдинг бахайр фикру хаёлингдин ўргулай.

Шоми фироқинг этти мени тийра рўзгор,
Кўрсат юзингни моҳи жамолингдин ўргулай,

Ҳижрон менга мусоҳиб эрур васлинг орзу,
Гоҳи фироқу гоҳ висолингдин ўргулай.

Пайваста қошларингни юз узра ҳаёл этиб,
Бир офтобу икки ҳилолингдин ўргулай.

Кўнглим қушини банд қилур ғам тузоғина,
Гул хирманида донаи холингдин ўргулай.

Мен телбага кўзунг кийиги ром бўлмади,
Ваҳший сифат рамида ғизолингдин ўргулай.

Келтурсанг, эй кабутар, агар ёрдин хабар,
Кўрганда номасин пару болингдин ўргулай.

Эй гулузор Нодиранинг ҳолини сўраб,
Ғуфтора кел жавобу саволингдин ўргулай.

ФАЛАК

Ёрдин айру мени бедилни зор этти фалак,
Ёшурун дарди дилимни ошкор этти фалак.

Кўзларимни кавкабафшон айлади мардум каби,
Маҳлиқоларнинг юзидин шармисор этти фалак.

Кетти ул хуршиди маҳпайкар ани ҳижронида,
Интизор айлаб кўзумни ашкбор этти фалак.

Ихтиёрим бор эди ҳар ишни қилсам ихтиёр,
Ёрдин айлаб жуда беихтиёр этти фалак,

Эрди хоки пайкарим андуҳ тоғидин гарон,
Поймоли хели ғам айлаб ғубор этти фалак.

Қўймайин озоду хуррам дил, қилиб макру фусун,
Кўп диловарларни марг ила шикор этти фалак.

Нодира, кўз тутма гардундин мурувват ким басе,
Эътибори даҳрни беэътибор этти фалак.

ИЗЛАНИШ ЙЎЛИДА

Классик ўзбек адабиётининг ўтмиш тарихида қанча-қанча ажойиб кишилар яшаб, ижод этгани бизга маълум. Бундай улуғ зотлар ўз даврининг бутун мудҳиш, жирканч, қора кунларида нур истаб, эрк-озодлик сари интилиб, ижод қилганлар. Классик ўзбек адабиётининг ана шундай заҳматкаш, намояндаларидан бири шоира Нодирадир. Нодира XVIII асрда яшаб ижод этган, ўша қоронғу замоннинг зулмати ичидан ёруғ юлдуз бўлиб балқиб чиққан ажойиб шоирадир. Нодира образи мени анча вақтдан бери қизиқтириб, ўйлантириб келарди. Ўзининг сўлим шеърлари, порлоқ образи, фожиали ҳаёти ва айниқса гўзаллиги билан машҳур бу шоира портретини яратиш менинг эзгу орзум эди.

Шу кунгача менга маълум материаллар ичида Нодира образини тасвирлаган санъат асарлари йўқ ҳисоб. Талантли марҳум рассом Шамсирой Ҳасанова (1917—1956 йиллар) ўзининг катта меҳр қўйиб уруш йиллари даврида яратган «Шарқ шоиралари» серияли портретлари ичида Нодиранинг ажойиб портретини алоҳида меҳр ва маҳорат билан ишлаган. Бу гўзал расм шу кунгача кўп китоб ва журналларда кўчириб берилган ва халққа танишдир.

Ҳар бир рассом бирор образ яратиш устида фикр юритар экан, у бу образни ўз йўли билан ҳал этади. Мен ҳам Нодира образини яратиш йўлида олиб бораётган қидириш ишларимда бир томондан Ш. Ҳасанованинг чизган портретига асослансам, иккинчи томондан шоиранинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига доир материаллар, театрларимизда яратилган Нодира образлари, йирик олимлар билан қилган суҳбатларим, шунингдек ўша даврдаги Қўқон адабий ҳаётини ўрганиш жараёнида қўлга киритилган материалларга асосланаман. Ана шу далиллар асосида, дилимда янги бир образ пайдо бўлмоқда.

Мен шу кунгача Нодира портретининг бешолти вариантини ишладим. Бу суратлар ҳамон кўнгилдагидек бўлиб чиқмаяпти. Ҳамон изланиш йўлидаман. Шоиранинг қуйида диққатингизга ҳавола қилинаётган портретлари ана шу изланиш жараёнида юзага келаётган эскизлардир, холос. Мен мақсадга эришиш йўлида тинмай изланавераман албатта.

Ажойиб шоира Нодиранинг портретини яратиш йўлида яна бир фикр туғилмоқда. 1965 йилнинг ёзида мен Нодира номи билан боғлиқ қидириш ишларимни давом эттириш мақсадида Қўқон, Андижон шаҳарларига бордим, Нодира қабрини зиёрат қилдим. Ана шу ерда менга ҳамроҳ бўлган шогирдим, ёш архитектор Неъматжон Содиқов (Тошкент политехника институтида таълим олган, ҳозир Москва архитектура институтининг аспиранти) билан биз бир фикрга келган эдик. Ўтмишда энг кўзга кўринган атоқли шоирлар, санъат ва адабиёт арбобларининг кўпчилигининг номи Қўқон билан чамбарчас боғлиқдир. Шундай экан, Қўқон шаҳрининг марказида маданиятимизнинг атоқли намояндалари, санъат ва адабиётимизнинг ўтмиш йирик арбобларига бир мемориал боғ ёки некрополь ташкил қилинса бўлмасмикин? Ахир, бундай улуғ зотларнинг тарихда эл-юрт олдида қилган хизматлари шуни тақозо этмайдими? Агар шундай бир хайрли иш қилинганида халқимизнинг бу улуғ сиймоларга бўлган муҳаббати изҳор қилинган бўларди, деб ўйлаймиз. Шу мақсадни ўйлаб, фикрлашиб яратилажак мемориал боғ ва унда ўрнатиладиган Нодира ҳайкалининг эскизи қуйида сизнинг диққатингизга ҳавола қилиняпти.

Ч. АХМАРОВ,
Ўзбекистон ССР халқ рассоми.

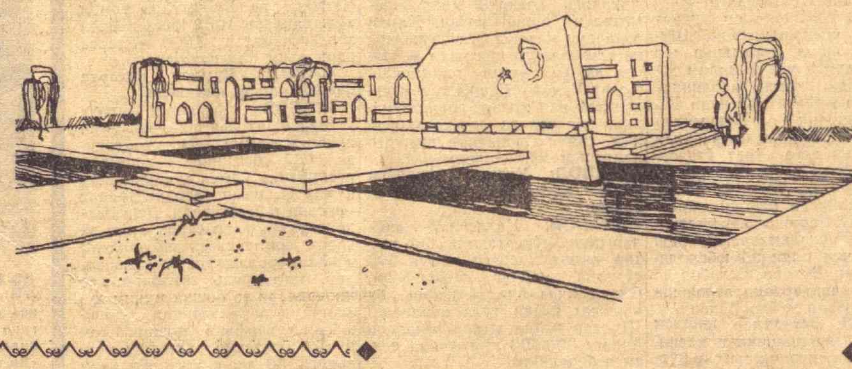

ИККИ ХАЛҚ ШОИРАСИ

Қардош Тожикистон ССРда нашр этиладиган «Занони Тожикистон» («Тожикистон хотин-қизлари») ойлик журналининг октябрь сонида «Икки халқнинг забардаст шоираси» номли тақриз эълон қилинди. Бу тақризда шоира Нодиранинг 1963 йилда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси нашриёти томонидан чоп этилган мукаммал девони ҳақида фикр юритилади. Девонда машҳур шоиранинг гўзал ғазаллари жамланган бўлиб, уларда шоиранинг ўз даври ҳақидаги фикр-туйғулари, қайғу-дардлари, лирик кечинмалари ифодасини топган. Шоира Нодира ижоди ўзбек ва тожик аёлларининг ўтмишдаги оғир, фожиали қисматидан ҳикоя қилади. Тақриз муаллифи А. Ш. Соҳибова бу девон ҳақида илиқ фикр юритар экан. Нодиранинг ижодий мероси тўпланган бу мажмуани кенг таҳлил этади. Шунингдек, шоиранинг ўзбекча ғазаллар билан бир қаторда Макнуна тахаллуси билан ҳам тожик тилида ажойиб ғазаллар ёзганини таъкидлаб ўтади.

А. Ш. Соҳибова мазкур мақоласида шоиранинг Макнуна тахаллуси билан сақланиб қолган тожик тилидаги ғазалларини Тожикистоннинг «Ирфон» нашриёти бир девон тарзида нашр эттиришни режалаштирганини айтиб ўтади. Журналда шоира Макнунанинг ана шу нашр этилажак девонига кирадиган тожикча ғазалларидан намуналар ҳам берилган.

Т. Н. ҚОРИ-НИЕЗИИ

МАҚБАРА ЁНИДА

АЛИШЕР НАВОИЙ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 525 ЙИЛЛИГИГА

Ҳирот... Темурийлар даврининг йирик маданият марказларидан бири бўлган бу шаҳарнинг тарихи ўзбек халқининг улуғ шоири ва мутафаккири Алишер Навоийнинг номи ва ижоди билан чамбарчас боғлангандир. Ҳақиқатда ҳам, бу даврнинг маданият арбоблари орасида Навоий фахрий ўрин ишғол этади. Бу ердаги кўп осори-атиқалар, маданият ёдгорликлари Навоийнинг бу соҳада ўйнаган катта ва муҳим ролидан далолат беради. Шунинг учун ҳам Ҳирот деганда кишининг кўз олдида аввало улуғ Навоийнинг сиймоси ҳозир бўлади.

Навоий ўзининг ижодида, яратган дурдона асарларида, доно тафаккурида барҳаётдир. Унинг ажойиб, донишмандлик хазинаси беш асрдан бери ўзининг ҳаётбахш нурларини сочиб келмоқда. Шуниси алоҳида диққатга сазоворки, Навоийнинг навоси улуғ давримизнинг инсонпарварлик навоси билан ҳамоҳангдир.

Улуғ Навоий ётган қабрни зиёрат қилиш, унинг ижоди билан боғланган жойларни, қолдирган моддий-маданият ёдгорликларини кезиш мақсадида дарё ва чўллар, водий ва тоғлар устидан парвоз этиб, дўст ҳамсоямиз Афғонистоннинг пойтахти Кобилга келиб тушдик. Қалб эса камоли сабрсизлик билан: «Ҳиротга, Ҳиротга!» деб, хитоб қиларди. Ниҳоят Кобилнинг ғарбига қараб, яна ҳам баланд тоғлар ва водийлар устидан парвоз этиб, Ҳиротга учдик.

Хуллас, фалакнинг гардиши билан биз Ҳиротда, улуғ Навоийнинг мақбарасига қараб равона бўлдик. Мана узоқдан унинг гумбази кўриниб қолди. Эҳтиром ва фавқулодда оҳисталик билан мақбарага кирдик: олдимизда улуғ мутафаккирнинг қабри, биз эса — сукунатда.

Тантанали бу сукунатда қандайдир улуғворлик ҳукмронлик қилар; фақат вақт оқими, қўлдаги соатнинг «тиқ-тиқи» ва қалбнинг ҳаяжонли уриб туришигина сезилиб турарди. Афсус, табиат инсонни шундай яратганки, кўп вақт унинг қалб ҳолатини, унда содир бўлган мураккаб руҳий ҳодисаларни, туйғу ва ҳаяжонларни ифода қилишга тил ожизлик қилади.

Табиий, бундай минутларда тасаввур устунлик қилади. Кўзимни бир юмган эдим, хаёлимда Навоий ижодхонаси кўринди: милт-милт қилиб ёниб турган шамнинг зиёсида шоирнинг нуроний сиймоси: у ерда, китоблар орасида ўтирган ҳолда, қўлида қалам, кўзи эса, қандайдир узоқдаги нуқтага тикилганча ғоят чуқур тафаккурда. Кўзимни очишим билан ҳодиса ғойиб бўлиб кетди. Ажабо, шоир нима устида ўйлаётган экан? Бу саволга жавоб излаб, тафаккур муҳитига ғарқ бўлиб кетдим. Ниҳоят, эсимга Навоийнинг ушбу икки мисраси келиб қолди:

Одами эрсанг, демагил одами,
Оники, йўқ халқ ғамидин ғами.

Навоийнинг бу олижаноб навосига беш аср ўтган бўлса-да, у айниқса бизнинг инсонпарвар давримизда жаранглайди.

Тафаккурнинг давоми натижасида шоирнинг яна ушбу икки мисраси эсимга келиб қолди:

Гарчи қуёшдан парвариш олам юзига ом эрур
Саҳрода қомғуғу-тикан, бўстонда сарву гул битар.

Ҳолбуки, бизнинг давримизда, ленинизм қуёшининг ҳаётбахш нурлари остида асрлар мобайнида тикан босиб ётган чўли-маликлар ўзининг ҳақиқий хўжасининг қўлида боғу бўстонга айланди.

Ниҳоят, сукунат ўтди, тафаккур муҳити тай этилди, кўз очилди: олдимизда ҳамон улуғ Навоийнинг қабри. Шу пайт, биз унга камоли ҳурмат билан мурожаат қилиб, ушбу қалб амрини баён этдик:

Эй, азизи аъзам, сени зиёрат этгани келдик,
Сенинг меҳрингни ҳам халқингга элтгани келдик.
Сайқали рўйи замин — номи Ўзбекистондан келдик,
Манбаи маърифату ўзи боғу бўстондан келдик.

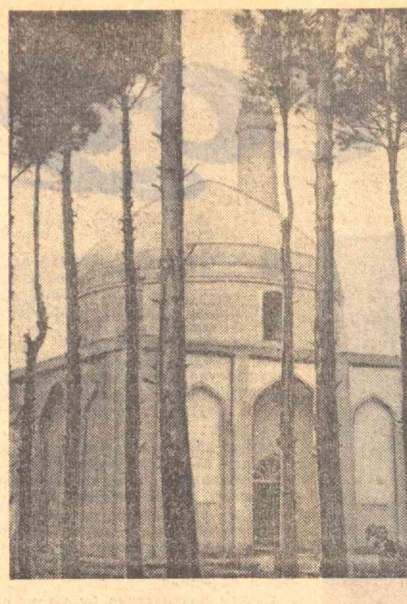

Суратда: Алишер Навоий мақбараси.

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

Суратда: Улан-Баторнинг Марказий майдонига ўрнатилган Сухэ-Батор ҳайкали.

Лувсан—Нямин Бямбадорж фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ЎЗБЕК АРТИСТЛАРИ ҲИНДИСТОНДА

ДЕҲЛИ, 28 декабрь. ТАСС мухбири **В. Никитин** хабар беради:

Ўзбекистон ССР «Баҳор» давлат халқ рақс ансамбли Ҳиндистонга келди. СССР халқ артисти М. Турғунбоева раҳбарлигидаги 60 кишилик ўзбек артистлари коллективи Ҳиндистонда бир ой туриб, Деҳли, Мадрас, Ҳайдаробод, Бомбай, Калькутта, Лакнау ва Жайпурда концертлар беради.

ВАТАНПАРВАРЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

ХАНОЙ, 28 декабрь. (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги бугун озодлик агентлигининг хабарига асосланиб қуйидагиларни билдиради: Жанубий Вьетнам озодлик армиясининг жангчилари 14 декабрда тамом бўлган олти кун ичида Тайнинь вилоятида Америка ва қўғирчоқ Сайгон қўшинларига қарши олиб борилган жангларда душманнинг 350 солдат ва офицерини, шу жумладан 270 америкалик солдат ва офицерни сафдан чиқардилар.

Хабарда яна айтиладики, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари ана шу жанг даврида Американинг 5 вертолетини уриб туширдилар ва кўп миқдорда ҳарбий анжомни ўлжа олдилар.

ФОЛКЛЕНД ОРОЛЛАРИ

СЎРАМАЙ-НЕТМАЙ

Англия билан Аргентина ўртасида аргентиналиклар Мальвин деб атайдиган Фолкленд ороллари тўғрисида кўпдан бери жанжал бўлиб келмоқда. Ҳозиргача бу ороллар дунё сиёсий харитасида жанжалли территориялар деб қайд қилинади. 28 ноябрда Британия пойтахтида ҳар иккала мамлакат ҳукуматларининг вакиллари ўртасида ана шу масала юзасидан музокаралар бошланди.

Шуни ҳам айтиш керакки, Аргентинада чиқадиган «Кроника» газетасининг ёзишига қараганда, музокаралар арафасида янкиларнинг ҳарбий кемалари ороллар атрофида пайдо бўлган. Ўша газетанинг хабар беришича, бу кемалар оролларда Американинг Кеннеди бурунидан учирилаётган сунъий йўлдошларни кузатиб турувчи базалар қурилиши муносабати билан келган эмиш. Лондонда икки мамлакат кўпдан бери давом этиб келаётган жанжални тинч йўл билан ҳал қилишга уринаётганлиги, кўриниб турибдики, Вашингтоннинг парвойига ҳам келмаяпти. Қўшма Штатларга янги база шошилинч равишда зарур бўлиб қолган-да. Бундай пайтларда у ўйлаб-нетиб ўтирмайди.

Аргентина жамоатчилиги Вашингтоннинг ҳеч бўлмаганда одоб юзасидан ўз планлари ҳақида Буэнос-Айресни хабардор қилиб қўймаганлигидан жиддий таажжубланмоқда. Бунга жавобан, бундай ҳолларда одатда қандай йўл тутган бўлса, Вашингтон ҳамон сукут сақламоқда. Бироқ, бу сукут жуда ҳам кўп маънони билдиради. У янкиларнинг Латин Америкасидаги ўз иттифоқчиларини сира назар-писанд қилмасдан муносабатда бўлаётганлигидан яна бир марта далолат беради.

(«Новое время»дан).

Фаббри четлаштирилди

Италия футбол Федерацияси мамлакат терма командасининг собиқ тренери Эдмондо Фаббрини ишдан четлаштириш тўғрисида қарор чиқарди. Италиялик футбол ишқибозлари Англияда бўлиб ўтган жаҳон футбол чемпионатида терма команданинг ҳатто саралаш мусобақаларида ҳам тузук қатнаша олмай, мағлубиятга учраши сабабларини унга ағдараётган эдилар. Ҳозир машҳур тренер мамлакатдаги бирорта ҳам клуб командасига устозлик қилиши мумкин эмас. Расмий хабарларга кўра, Фаббрининг чемпионатдан кейинги хулқи Федерацияни ана шундай қарорга олиб келган. У, терма команданинг муваффақиятсизликка учрашида ҳамма айбни команданинг врачи доктор Фини ва Федерациянинг вакили Франчиларга тўнкаган эмиш.

Чилида зилзила

ГАВАНА, 29 декабрь. (ТАСС). Кеча Чилининг шимолий районида Рихтер ўлчови билан ҳисоблаганда 7 балл куч билан қаттиқ зилзила бўлди. Айниқса Антофагаста шаҳри кўп зарар кўрди. Шаҳардаги уйларнинг 80 проценти вайрон бўлди, деб хабар беради Пренса Латина агентлигининг мухбири Чили Пойтахтидан. Ўлганлар бор. Зилзила қарийб 3 минут давом этди.

АЖОЙИБОТЛАР... ВОҚЕАЛАР...

ЗЎРАВОН БАЛИҚЧИ ҚУШЛАР

Куксхафен, Бремерхафен ва Вильгельмсхафен шаҳарларининг маъмурлари балиқчи қушларни камайтириш учун биргаликда чора кўришга мажбур бўлмоқдалар. Тахминий ҳисобларга қараганда, Эльба ва Везер дарёларининг қуйи оқимида 20-25 мингдан кўпроқ ана шундай парранда пайдо бўлган. Зўравон балиқчи қушлар каптарларга ҳужум қилмоқда, сайрайдиган қушларни қириб ташламоқда, чуғур-чуғурлаб, шаҳарликларни ухлатмаяпти, кемпингларга ҳужум қилиб, у ерда туристларнинг озиқ-овқатини тўппа-тўғри стол устидан ташиб кетяпти. Улар гўнг билан сув ҳавзаларини ва дарёларни ифлос қилиб, балиқларнинг қирилиб кетишига сабабчи бўляпти. Балиқчи қушлар боғларда ҳеч нарса қўйишмаяпти, улар ҳатто одамларга ҳам ҳужум қилишяпти.

Зўравон қушлар балиқчиликка айниқса катта зарар етказишяпти, улар тўда-тўда бўлиб кемалардан балиқ тушираётган платформаларга ёпирилиб, балиқларнинг энг яхши сортларини тортиб кетишяпти. Бремерхафен шаҳри ветеринария хизматининг ҳисобларига қараганда биргина шу шаҳарнинг ўзида балиқчи қушлар ҳар куни 15 тонна тирик балиқ билан «нонушта» қилишади.

Балиқчи қушлар ўз ҳолича чиқиб кетишига умид боғлаш қийин. Бир неча йилдирки, уларнинг табиий душманлари қолмади десә бўлади. Тулкилар бутунлай йўқ, денгиз бургутлари эса жуда камдан-кам учрайди. Шу сабабдан ҳам бу ишга одамлар аралашмаса бўлмай қолди. 1967 йилнинг баҳорида балиқчи қушлар тухумини қириш юзасидан жуда катта операция ўтказиш мўлжалланмоқда.

ЛОРДЛАР СУЛОЛАСИ

Яқинда Англия парламентида бўлиб ўтган йиғилишлардан бирида лейборист Хьюз лордлар палатасида ўринлар авлоддан авлодга ўтишига қарши чиқди. У шундай дейди: «Мен лордлар палатасида, масалан Англия қиролларидан бирининг қонундан ташқари туғилган 11 боласининг бири авлодлари бўлган титуллик жентльменлар ўтиришидан ҳеч қандай фойда йўқ деб ҳисоблайман. Худди шунингдек, лордлар палатасида ота-боболари қароқчи ва каллакесар бўлиб ўтган кишиларни ҳам кўриш мумкин. Уларнинг кирдикорлари олдида яқинда почта поездини талаш қатнашчилари ип ҳам эшолмайди».

ТОҚҚА ЧИҚҚАНЛИК УЧУН ЖАРИМА

Японийдаги Нагано префектурасининг амалдорлари кимки тоққа чиқадиган ва у ерда тунаб қоладиган бўлса, уларга жарима солиш лойиҳасини ишлаб чиқмоқдалар. Ҳозирнинг ўзидаёқ жарима миқдори ҳам белгилаб қўйилди. Агар кимда-ким чўққиларга чиқиш истагини билдирса, унга 50 иен, агар кимда-ким тоғда тунаб қолмоқчи бўлса 100 иен тўлаши кераклиги мўлжалланмоқда. Лойиҳа авторлари Японийнинг ана шу тоғли префектурасига ҳар йили 1 миллиондан кўпроқ турист келишини ҳисобга олиб, префектура хазинасини тўлдириш мақсадида ана шундай йўл топганлар. Токиода чиқадиган «Асахи» газетасининг ёзишига қараганда, кўпчилик одамлар бу «гениал план» ҳеч қандай даромад келтирмайди. Чунки уни амалга ошириш учун кассирлар ва контролёрлардан бутун бир полк вужудга келтириш ва ҳатто ҳар бир тепаликни қўрғон билан тўсиш зарур бўлиб қолар эди.

ЯШИЛ БОЙЛИКЛАРИМИЗ

БОҒЛАР ВА ЎРМОНЛАР ОЙЛИГИ

Яқинда мухбиримиз Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ўрмон хўжалиги давлат комитетида бўлиб, комитет раиси ўртоқ М. Исамуҳамедовга боғлар ва ўрмонлар ойлигига тааллуқли бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

САВОЛ: Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «1966 йил кузида ва 1967 йил баҳорида боғлар ва ўрмонлар ойлигини ўтказиш тўғрисида»ги қарори қандай амалга ошириляпти?

ЖАВОБ: Ўзбекистон ўрмон хўжалигининг ходимлари бу йил ўрмон хўжаликларининг кўчатзорларида турли мевали ва манзарали дарахтларнинг 30 миллиондан кўпроқ кўчатини етиштирдилар. Улардан 7 миллиондан кўпроғи чинор, қарағай, қайрағоч ва бошқа дарахтлардир.

Ҳозир ҳамма ерда кўчатзорларга турли дарахтлар уруғи сепилмоқда. Бекобод, Жиззах, Андижон ва Қарши ўрмон хўжаликларининг ходимлари кўчат етиштиришда намуна кўрсатмоқдалар.

Шу кунларда республика ўрмон хўжаликларида баҳорги кўчат ўтқазишга тайёргарлик қизитиб юборилди. Янги боғлар, токзорлар, тутзорлар барпо қилинадиган майдонлар танланмоқда. Шаҳарлар ва район марказлари атрофида яшил зоналар барпо этиш, сув омборлари, йўллар, каналлар бўйини кўкаламзорлаштириш тадбирлари амалга оширилаётир. Ўрмон хўжаликлари кучи билан колхоз ва совхозларда ихота дарахтзорлари барпо этилмоқда.

САВОЛ: Дам олиш зоналари қандай бўлади?

ЖАВОБ: Шу йил кузда Чорвоқ сув омбори атрофида яшил зона вужудга келтирилади. Тоғ ёнбағирларидаги 1000 гектардан кўпроқ ер кўчат экишга мослаштирилди. Шунингдек, яшил дарахтлар тоғ ёнбағирларида микро иқлим ҳосил қилади ҳамда аҳолининг дам олиш жойига айланади. Баҳорда Чирчиқ ва Бурчмулла ўрмон хўжаликлари кучи билан 400 гектар ерга кўчат ўтқазилади. Каттақўрғон, Чимқўрғон сув омборлари, Тошкент денгизи ва Оққўрғон райони марказидаги кўлларнинг атрофларида ҳам кўкаламзорлаштириш ишлари авж олдириб юборилади. Қарши, Бухоро, Бекобод ва Тошкент шаҳарлари атрофида яшил зоналар пайдо бўлади.

САВОЛ: Дарахтлар қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигига қанчалик таъсир кўрсатади?

ЖАВОБ: Тошкент область, Боёвут районидаги «Коммунизм» колхозида дарахтлар ғўзани шамолнинг зарарли таъсиридан 16 йилдан бери ҳимоя қилиб келяпти. Колхоз ҳар йили муттасил юқори ҳосил етиштириб, гектаридан 35 центнердан пахта топширяпти. Колхозда ҳимоя зоналари вужудга келтирилмасдан бурун пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 15 центнердан ошмас эди.

Ҳимоя зоналари яратиш бўйича Фарғона областининг Қўқон атрофи районларида ҳам катта ишлар амалга оширилмоқда. Бундай зоналарнинг узунлиги ҳозир 2 минг километрдан ошиб кетди. Ҳимоя зоналари мавжуд бўлган колхоз ва совхозларда пахтадан муттасил юқори ҳосил олинмоқда. Ҳозир Бухоро, Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё областларининг колхоз ва совхозларида ҳам ҳимоя зоналари вужудга келтириш мўлжалланмоқда.

САВОЛ: Ҳимоя зоналари қандай иқтисодий фойда келтиради?

ЖАВОБ: Иқтисодий ҳисоблар шуни кўрсатадики, бир гектар ҳимоя зонаси учун 200 сўмгача маблағ сарфланади. Олти-саккиз йилдан кейин бу харажат ўзини тўла қоплайди. Шундан кейин ҳимоя зоналари йилига 300-500 сўм фойда келтира бошлайди.

САВОЛ: Ўрмон хўжаликлари тоғларда қандай ишлар олиб боришяпти?

ЖАВОБ: 1960 йилгача тоғли зоналарда ва тоғ этакларида жойлашган ўрмон хўжаликлари фақат мевали дарахтлар ўтқазиб келишарди. Уларнинг умумий майдони ҳозир 5 минг гектарга етди. Шу кунларда дарахтларни парвариш қилиш ва ёнғоқ, писта кўчатлари ўтқазилган янги майдонларни парвариш қилиш давом этмоқда.

Тоғларда кўчат ўтқазиш учун тоғ ёнбағирларини текислаш ишлари авж олдириб юборилган. Бу тупроқ эрозиясига қарши катта аҳамиятга эгадир. Чирчиқ ва Бурчмулла ўрмон хўжаликлари 1962 йилдан буён тоғ ёнбағридан 1000 гектарга яқин ерни ўзлаштирдилар.

САВОЛ: Қумлоқ ерларда қандай ишлар қилинади?

ЖАВОБ: Қумларда дарахт ўтқазиш ва дашт яйловларини кўкаламзорлаштириш мақсадида 1967 йилнинг баҳоригача республика ўрмон хўжаликлари қумда ўсадиган дарахтларнинг уруғини тайёрлашади. Даштларда дарахтзорлар барпо этиш ва чорва боқиладиган яйловларни кўкаламзорлаштириш, каналлар, автомобиль йўллари, газ проводлари ва бошқа муҳим хўжалик объектларини кўмиб юбориш хавфини туғдираётган кўчма қумларни тўхтатиш мақсадида 30 минг гектарга яқин қумлоқ ерларга қумда ўсадиган дарахтлар уруғи сепилади. Республика ўрмон хўжалигининг ходимлари Бухоро — Урал газопроводи ва Аму — Бухоро канали трассаларида кўчма қумларнинг ҳаракатини тўхтатиш тадбирларини кўрмоқдалар.

ЛИВАНДА Совет автомашиналари, станоклари ва ускуналарига талаб зўр. «Волга», «Москвич», «ЗИЛ» ва «УАЗ»ларни мамлакатнинг кўпгина йўлларида учратиш мумкин. Совет автомобиллари билан савдо-сотиқ қиладиган маҳаллий «Литко» фирмаси магазинида турли маркадаги машиналар қўйилган. Бу ерда янги маркадаги «Москвич-408» ва «ЗИЛ-130» машиналари зўр иштиёқ билан сотиб олинмоқда. Суратда: «Литко» фирмасининг автомобиль магазинида.

П. Егоров фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар, 9.30 — Кичик концерт, 11.10 — «Сиҳат-саломатлик» (радиожурнал), 11.30 — Э. Жалилова концерти, 12.15 — Спорт, 12.30 — Оркестр куйлари, 12.50 — Олимлар изланишда (рус.), 13.30 — Концерт (ҳарбий ансамбллар), 16.15 — Москва ва Ленинград композиторларининг эстрада куйлари, 17.00 — Концерт (СССР санъат усталари), 18.10 — Енгил куйлар (рус.), 18.30 — Куйлардан куйларга, 19.20 — Социалистик мамлакатлар халқларининг куйлари, 20.00 — «67-йилни қаршилаб» (рус.), 20.10 — Музикали Тошкент, 20.45 — Сиёсий билимлар радиоуниверситети, 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Концерт, 23.20 — Мақомлардан парчалар.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

УҚУВЧИЛАРНИНГ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 10.30 — **Қиш ажойиботлари** (мактаб ўқувчилари учун), 11.10 — **Марк Твен. Том Сойернинг саргузаштлари** (телеспектакль).

Ўзбек тилида: 12.20 — **Болалар учун эшиттириш**, 13.30 — **Дўстим Колька** (бадиий фильм).

Рус тилида: 14.25 — **Бизнинг синфимиз бир йилдан кейин, Яна Тигран Петросян** (ҳужжатли фильмлар), 14.55 — **Мультфильмлар**, 15 05 **Фильм-концерт**.

Ўзбек тилида: 17.00 — **Адабиёт. Ўзбек шоирлари ижодида уруш йиллари лирикаси** (ўқув программаси).

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Киновикторина** (учинчи якунловчи тури), 19.10 — **Тошкент Туралик қурувчилар кўзи билан** (Ўзбекистонда капитал қурилишига бағишланган кенгаш олдидан), 19.30 — **Қўшиқчилар кинода** (томошабинларнинг талабига мувофиқ).

20.10 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 20.15 — **Телевизион янгиликлар**, 20.30 — **Уста ижрочилар** (Маҳмуджон Муҳамедов), 21.05 — **Адабиёт ва санъат** (тележурнал), 22.30 — **Вернер Хольтнинг саргузаштлари** (бадиий фильм, 2-серия).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Полк ўғли** (болалар учун кинофильм), 19.00 — **Қардош республикалар санъат усталари** (СССР халқ артисти Роза Жаманова), 19.30 — **Иваннинг ёшлиги** (бадиий фильм).

21.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 30/XII да **Коппелия**, 31/XII да кундуз **Евгений Онегин**, кечқурун **Севилья сартароши**.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 30/XII да **Вероналик икки йигит**, 31/XII да **Оқ кабутар**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/XII да **Ватан ишқи**, 31/XII да **Катта концерт**.

Ўзбекистон ССР савдо министрлигининг

Тошкентдаги савдо-пазандачилик ҳунар билим юрти озиқ-овқат ва саноат моллари сотувчилари тайёрлаш бўлимларига

Ўқувчилар ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати — бир йил, пазанда ва ошпазлар тайёрлаш группасида — 2 йил.

Ўқишга 8, 9, 10, 11 синфларни тамомлаган 17 ёшдан 22 ёшгача бўлган **Ўзбекистон территориясида яшовчилар қабул қилинади.**

Дарслар **ўзбек** ва **рус** тилларида олиб борилади. Машғулотлар **1967 йил 2 январдан** бошланади. Қабул қилинганлар стипендия ва **ётоқ билан** таъминланадилар.

Ўқишга кирувчилар билим юрти директори номига **ариза, 3 сурат, таржимаи ҳол, маълумоти тўғрисида гувоҳнома** (асл нусха), **туғилганлик ҳақида гувоҳноманинг асл нусхаси,** турар жойидан **справка,** иш жойидан ёки мактабдан **характеристика,** соғлиғи ҳақида **медицина справкаси** (286 форма), савдо ёки умумий овқатланиш трестларидан йўлланма.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Чилонзор район, Самарқанд Дарвоза кўчаси, Оқтепа массиви, ётоқхона.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

ЗООЛОГИЯ ВА ПАРАЗИТОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

қуйидаги вазифаларда ишлаш учун

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Лаборатория мудирлиги: **гидробиология** ва **орнитология;** старший илмий ходимлар: **зоология** (орнитология ва териология), **паразитология** ва **ихтиология, радиацияли биохимия** (фан докторлари ёки фан кандидатлари).

Младший илмий ходимлар: зоология (орнитология ва териология, ихтиология, гидробиология ва радиацияли цитология).

Конкурс муддати 1967 йил 9 январгача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Совет кўчаси, 34-уй.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

В. И. РОМАНОВСКИЙ НОМИДАГИ МАТЕМАТИКА ИНСТИТУТИ

қуйидаги вазифалар бўйича

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Бўлим мудирлиги: **эҳтимоллик назарияси, дифференциаль тенглаш;**

ҳисоблаш лабораториясига: **дифференциаль тенглаш ва амалий математика бўлимига** старший илмий ходимлар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент—52, Астрономия тупиги, 11-уй.

В. В. КУЙБИШЕВ НОМЛИ САМАРҚАНД ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИНСТИТУТИ

ИНСТИТУТНИНГ I КУРСИГА

сиртдан ўқувчилар учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича

СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Агрономия (лалмикор ва суғориладиган майдонлар), **зоотехника** (умумий зоотехника, паррандачилик), **қоракўлчилик, ветеринария.**

Ветеринария факультетининг сиртқи бўлимига фақат ветеринария техникумларини тугатган, ветеринария ва даволаш муассасаларида камида уч йил ишлаганлар **қабул қилинади.**

Аризалар институт ректори номига танлаган ихтисосларини кўрсатган ҳолда берилади ва аризага:

Олий ўқув юртига кириш учун иш жойидан **характеристика,** маълумоти ҳақида ҳужжат (асл нусхаси), **таржимаи ҳол,** соғлиғи ҳақида **медицина** справкаси, меҳнат дафтаридан **кўчирилган нусхаси,** иш ва турар жойидан **справкалар, 4 расм** (бош кийимсиз 3x4).

Кириш имтиҳонлари **3 январдан 31 январгача** ўтказилади.

Кирувчилар барча мутахассисликлар бўйича қуйидаги фанлардан имтиҳонлар топширадилар:

Химия (оғзаки), **Физика** (оғзаки), **ўзбек, рус тиллари ва адабиётидан** иншо.

Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва Совет Армиясидан 1960—1961 йилларда бўшаб келган, ўрта маълумотли офицерлар **конкурссиз** қабул қилинадилар.

Мурожаат учун адрес: Самарқанд шаҳар, К. Маркс кўчаси, 77-уй.

«УЗРЕМПРИБОР» ЗАВОДИ

1967 йил 1 февралдан назорат-ўлчов ва техника оғирлик ўлчови **асбобларини** тузатиш учун

Шартномалар тузади

Шартномаларни расмийлаштириш учун қуйидаги адресларда аризалар қабул қилинади:

Тошкент шаҳри — Губкин кўчаси, 1-а уй. Телефонлар **Е6-10-97, Е6-10-13, Е6-10-84.**

Самарқанд шаҳри — Қушховуз кўчаси, 92-уй. Телефон В3-17-67.

Андижон шаҳри — Бозор кўча, 4-уй, телефон 28-93.

Фарғона — Бозор кўча, 51-уй, телефон 41-12.

Қарши шаҳри Ғузор кўчаси, 15-уй.

Нукус шаҳри — Раҳимов кўчаси. Телефон 24-63

Ўз вақтида шартнома тузмаган корхона ва ташкилотларга завод хизмат кўрсатмайди, тузатилмаган асбобларнинг жавобгарлиги корхона раҳбарларининг зиммасига тушади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИГА

Старший бухгалтер ва бухгалтерлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, К. Маркс кўчаси, 103-уй.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ 297. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Р. 09048